

LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIÈNCIES

ZONES DE SILENCI

El centaure del Progrés galopa arreu del món i la seva carrera ja no té límit de contenció; les seves potes de bronze petgen la crosta de la terra, i el seu so metàl·lic s'alça pertot, omplint l'espai i els ecos de remors fantàstiques que fereixen, amb la seva estridència discordant, els àmbits del silenci i de la pau, en el repòs dels quals s'engendra la força que ha d'impulsar el seu retorn a la carrera.

Aquest centaure que, tenint les seves cames dins l'aigua blava dels oceans auriola la seva testa clàssica amb l'alba nuvolada de l'altura, s'ha deixat sentir i veure de tota la humanitat i, amb la seva contemplació, sembla que els homes de totes les races s'han fet germans, i que, des de la llunyania, sota la seva ombra, es poden dar les mans.

En aquest aspecte no hi ha distàncies ni diferències que el tità no traspassi, i el cim de les muntanyes, i la coma dels valls, i la recta dels plans han perdut el secret de la seva virginitat. L'abella d'or brunzent ha trobat dins l'espessor del bosc la viola amagada i ha trencat les fites de la seva dolça solitud. Les fades han fugit i les estàtues de marbre blanc dels bells dorments han pres moviment i vida, s'han passat un vestit blau de mecànic i s'han confós en la multitud; els jardins encantats han estat envaïts pel fum negrenc i espès de les fàbriques, els ocells de tons llampants han emigrat, i els brolladors

remorosos de les fonts s'han vist empresonats dins la tuberia de plom o d'uralita i la seva llibertat està controlada per l'aixeta de llautó brillant, impurificada la seva essència per l'oli mineral o el greix.

Els homes de totes les nacions i de totes les races avencen amb pas rítmic, i amb perfecta uniformitat s'aboquen a l'abisme etern que xucla les vides. Ja no hi ha rebels; el comú fatalisme impera; i les roses, al marge del camí, es mustien sense que una mà amiga les culli.

I aquesta multitud passa, i passa. Va fent camí cantant un himne a la llibertat; llibertat d'ales aixalades que sols està en les paraules i en els símbols. I, del ramat, un, dos, alguns homes voldrien desfer-se de la filera estandarditzada i monorítmica, per reposar sota l'ombra suau i augusta del vell alzinar i fer volar el pensament alliberat dins el blau de l'espai infinit, així com en el prat, davant les belles alzines carregades de molsa, una guarda d'ovelles pastura i tresca lliurement, debanant en pau l'ègloga lluminosa de la seva existència. Més llibertat té la guarda de les bèsties que no el ramat dels homes.

La gràcia i el fatalisme s'han agermanat. Per la primera, s'ha elevat l'home a les altures; pel segon, se l'ha encadenat al corrent universal. I, si frueix del benestar que els avenços del progrés li proporcionen i li ofereixen a mans plenes, no té llibertat, en canvi, per substreure's i aïllar-se de les seves molèsties i tortures. La força de la massa ha triomfat sobre la potència de l'individualisme, i a aquest, no hi ha dubte, deu aquella tot el seu esplendor actual.

Ja no hi ha pau al món, ni a un recó del món. L'home ja no troba un lloc de repòs i de silenci on meditar i construir amb els materials indestructibles del pensament i de la idea els nous vehicles que han de transportar la humanitat. Tot l'ermàs s'ha fet conreu, tot el camp s'ha fet ciutat.

Un dels aspectes del Progrés, al qual ens volem referir, és el del seu soroll universal. L'abella aurífica que liba el nèctar i destil·la la mel és brunzent, i la seva remor extremeix l'aire i fa brandar els fils de l'aranya constructora.

La gran urb, la màquina dentada de la qual ha triturat i devorat tants ciutadans amb els seus xiscles estridents, s'ha preocupat ja d'esmortir els renous eixordadors, que fan malbé el nervís i el cervell i, amb el seu malefici, fan eixamplar les cases de salut i els manicomis. Comissions tècniques cuiden de suprimir tot aquell renou que és evitable, i ja que el silenci absolut no els és possible, cerquen al-

menys una pau i quietud relatives que sien com un sedant benefactor per a les multituds atrafegades.

Les petites ciutats com la nostra, posem com exemple, tenen també les seves remors urbanes i els seus renous; les primeres, inevitables, i els segons, perfectament suprimibles. I, en aquestes petites ciutats, en les quals les remors urbanes són quasi imperceptibles, es fan més estridents i dissonants els renous molestos. S'hi senten més els pregons dels venedors ambulants, els claxons dels autos, el xiscle dels esmoladors, els timbres dels tramvies, els assaigs dels orfeons, el teclejar de l'aprenent de piano, els crits dels atlots que juguen al carrer i, sobretot, l'altaveu de la ràdio que mai no calla i que trepana el cervell i posa de punta els nervis tivants del que té la desgràcia i el desplaer d'ésser-ne veí.

Els ciutadans que per la seva professió o pels seus estudis necessiten el silenci per a treballar, tant com el pa per a viure, no tenen un lloc ni un recó on poder-lo trobar; i, en aquest sentit, es converteixen en gent de segon ordre sense dret que els ampari, i han de fer transcórrer la seva existència torturada espantant l'abella d'or brunzent que porta en ella el fibló virulent de la folia.

Demandar en aquesta ciutat—tan donada a no complir mai el que es mana—una llei que ampari els partidaris del silenci, mitjançant la prohibició dels renous innecessaris o establint el seu esmorteïment reglamentat, és del tot utòpic. Però demandar que en aquesta mateixa ciutat s'estableixin zones de silenci, en les quals no es pugui fer cap renou molest i hi imperi un complet i imposat callament, que en aquest cas seria una lliberació inefable pels seus adoradors, ja no ens sembla tan fora de lloc i més raonadament possible.

Per això si qualche dia les contingències de la política o de l'atzar ens portessin a comandar la ciutat, el nostre programa inclouria l'establiment de les zones de silenci, i, una vegada aconseguit el nostre desig, ens retirariem, com gent pacífica que som, al nostre santuari, per fruir amplement de la pau i tranquil·litat reposada que avui ens manquen.

LA UTOPIA DE THOMAS MORE

NOTA PRELIMINAR

LA Utopia és sens dubte el primer programa comunista de l'Edat Moderna. Si bé *La República* de Plató fou el seu model, hi ha en l'obra de More el primer batec dels grans problemes que ara commouen totes les institucions. En la seva estructuració, es mesclaren les idees gregues i les cristianes; però la solució del problema és d'una viva originalitat. Palpita en tota l'obra l'ànima generosa de l'autor, que plasma en l'illa d'Utopia el seu ideal de justícia i de fraternitat, contrastant amb els costums i la intolerància del seu temps. Dins la geometria una mica innocent d'aquelles ciutats i l'aritmètica dels nuclis socials, hi ha el somni humaníssim de la felicitat i l'equilibri del món.

Gairebé al mateix temps que Thomas More escrivia la Utopia, a Alemanya Thomas Munzer i els anabaptistes duïen a la pràctica algunes idees comunistes; però sense establir les normes integrals de l'Estat perfecte que More ja dibuixava.

Després de la Utopia escrita en 1516 han de passar més de cent anys (fins al 1649) per trobar un altre programa comunista integral, redactat per Gerard Winstanley, comerciant de Londres, en el seu llibre *New Law of Righteousness* i posteriorment (en 1652) en el *Law of freedom* que plantegen la comunitat de producció i de consum, acostant-se naturalment més que Thomas More als programes moderns, que es multipliquen extraordinàriament fins arribar al *Manifest comunista* de Marx i Engels.

La Utopia de More té, per tant, qualche cosa més que un interès històric i literari. És clar que no és possible encaixar l'estructuració de More en cap forma actual de comunisme teòric o pràctic; però el seu estudi ens sembla interessant per veure com aquell home, cristià perfecte, cortisà d'Enric VIII d'Anglaterra, va sentir les grans injustícies socials i no es va espantar gens de presentar solucions tan radicals al costat dels costums d'allavors, com les més extremistes d'ara, al costat de les nostres organitzacions capitalistes.

NOTES BIOGRÀFIQUES DE THOMAS MORE

Va néixer a Londres a l'any 1480. Va estudiar lleis a la Universitat d'Oxford i en l'exercici de l'advocacia va adquirir una gran popularitat per la seva eloqüència i la seva honradesa. Fou elevat per Enric VIII d'Anglaterra, primerament a conseller íntim; després a ambaixador, tresorer de la Corona i últimament a Lord Canceller. Quan aquell rei va rompre amb la Santa Seu, que li negava el divorci amb Catalina d'Aragó, Thomas More fou obligat a prestar jurament de submissió i fidelitat a la successió d'Anna Bolena i sens dubtar, es negà al jurament. Fou tancat al *Tower* de Londres i condemnat com a reu d'alta traïció. Va ésser decapitat el dia 6 de juliol de 1535.

L'any 1516, com hem dit, es va publicar «La Utopia». Està escrita en llatí, i duu per títol: *De optimo reipublicæ statu, deque nova insula Utopia*.

L'OBRA

La Utopia de Thomas More està dividida en dos llibres: En el primer, l'autor ens explica de quina manera va saber l'existència de l'illa d'Utopia, i en el segon fa descriure a un personatge imaginari (Rafel Hythlodeu) el seu viatge a l'Illa i el règim dels seus habitants.

«Enviat, diu Thomas More, a Bruges per Enric VIII, vaig fer coneixença amb el portuguès Rafel Hythlodeu que havia acompanyat Amèric Vesputi al Nou Món». Aquell personatge després de contar els seus viatges per les noves terres fa, dialogant amb More, una llarga crítica de les institucions d'aquell temps en els països europeus i especialment en el Regne anglès. En aquesta crítica, que gairebé omple tot el primer llibre, Rafel compara aquell món vell amb el regne ideal d'Utopia: Ah, si coneguéssiu l'illa d'Utopia! He habitat cinc anys allà i no n'hagués més sortit, sinó hagués cregut un deure descobrir als meus compatricis les meravelles d'aquell món!

«Hi ha mil dos-cents o mil cinc-cents anys que un vaixell que conduïa romans i egipcis va naufragar davant l'Illa. Els passatgers que es salvaren, varen ensenyar als naturals d'Utopia les arts i les

indústries del món nostre. Els utòpics penetraren tots els secrets d'aquells treballs; però és precis que nosaltres ens fem pròpies llurs institucions i llurs costums. És per demés que tenguem tanta intel·ligència com ells i siguem tan rics com ells. Fins que els nostres governs no es modelin amb aquell, no tendrem pau ni prosperitat».

«Feis favor,—diu More a Hythlodeu—de fer-nos fil per randa una descripció exacta d'aquell país, dels seus camps, de les seves ciutats, de la seva agricultura, de les seves lleis, dels seus costums. Tot ens interessarà ja que ignoram completament què cosa sia aquest país, i aquest poble».

Amb la narració comença el segon llibre, el vertaderament interessant i que anam a esquematitzar en aquestes notes.

I

DESCRIPCIÓ DE L'ILLA D'UTOPIA IDEA DEL SEU GOVERN

L'illa d'Utopia (1) té uns 400 kms. de longitud i vers la seva meitat uns 150 kms. d'amplària que conserva a una part molt important de la seva superfície. Després, a un costat i a l'altre, l'amplària disminueix insensiblement fins a les extremitats de l'illa que són dues puntes que van acostant-se a poc a poc, de tal manera que l'entrada de la badia té la forma d'un quart-creixent. La distància d'una punta a l'altra és d'unes 11 milles i la badia sempre tranquil·la sembla un llac. L'entrada, però, és molt difícil perquè el golf està ple de roques a flor d'aigua i només els naturals del país saben la ruta que poden seguir els vaixells.

Segons la història d'Utopia, aquest territori antigament no era una illa sinó que estava unit a la terra ferma per un istme de quinze milles de longitud, que el fundador Utop va fer tallar, pels indígenes i pels seus propis soldats conqueridors.

Hi ha a l'illa 54 ciutats que tenen la mateixa configuració. Els habitants parlen el mateix idioma, tenen els mateixos costums i es regeixen per les mateixes lleis. Les ciutats més pròximes estan

(1) De us—negació—i topos—lloc.

a 24 milles de distància i les més allunyades no ho són tant que no es pugui anar d'una a l'altra, en un sol dia, a peu. De cada una d'aquestes ciutats tres diputats respectables van cada any a Amaurota, que és la capital situada al centre de l'illa, per tractar dels assumptes d'interès general.

La divisió de les terres de conreu està feta amb una proporció tan exacta que a cada ciutat correspon almenys un territori circular d'uns 16 kms. de radi. Les viles que estan més allunyades de les altres, tenen un poc més de superfície de conreu. Els habitants dels camps no es consideren com a propietaris, sinó com a mandataris. Cada família que viu al camp està composta de 40 persones (20 homes i 20 dones) i dos esclaus. Un ancià i una madona (la mare de família) regeixen la casa. Per cada tres-centes masies hi ha un inspector. De cada 40 persones que formen una família, 20 van cada any a la ciutat, després d'haver fet llur aprenentatge agrícola que dura dos anys. La ciutat, recíprocament, envia a la masia 20 persones també perquè vagin a instruir-se. D'aquesta manera tots els habitants que volen, poden saber l'agricultura, i així s'evita que sempre sien les mateixes persones les dedicades a les feines pesades del camp. És clar que els que volen quedar-se sempre al camp poden fer-ho perfectament. Els agricultors no solament fan produir la terra tant com poden, sinó que es dediquen a la cria de ramats, a la tala de boscs i a proveir la ciutat de tots els queviures necessaris. Crien pocs cavalls; per les feines del camp empren els bous que són de més bon nodrir que els cavalls i que, quan ja no serveixen per la feina, serveixen d'aliment als utòpics. Aquests no sembren més que blat i beuen vi, sidra i un licor especial fet de mel i regalèsia (deu ésser molt dolent) i sovint no beuen més que aigua pura.

Els magistrats de la ciutat donen gratuïtament als camperols tot el que necessiten pel seu ús. La major part d'aquests van a la ciutat a fer un dia de festa cada mes. Al temps del segar i de la collita dels fruits, els magistrats de les ciutats envien al camp tots els obrers que són necessaris. Així és que la sega i la recollecció es sol fer en un sol dia, si el temps és bo.

II

DESCRIPCIÓ DE LES CIUTATS D'UTOPIA I PRINCIPALMENT
DE LA CAPITAL

El qui ha vist una ciutat, diu Rafel, pot ben dir que les ha vistes totes perquè les úniques diferències que tenen són les que es deriven de les condicions del terreny d'emplaçament. Rafel fa només la descripció de la Capital o sia la ciutat d'Amaurota, on va viure cinc anys seguits i on s'hostatja el Senat de la República.

Aquesta ciutat té la forma d'amfiteatre i està situada al vessant d'un turó. Comença prop de la cima i s'estén fins a la vora del riu Anhidre, que banya els seus murs.

Aquest riu neix d'una font situada a 130 kms. aigües amunt d'Amaurota i després de rebre molts d'afluents s'estén fins l'Oceà. El flux i reflux del mar es propaga aigües amunt del riu i aquelles tenen un poc de salabor als primers quilòmetres de la desembocadura; però a davant la ciutat tenen llur gust natural fins al manantial. Un altre riu neix en el si de la muntanya on està emplaçada la capital i va a morir a l'Anhidre, després d'atravessar Amaurota. Els seus habitants han tancat el manantial a la ciutat, per evitar que l'enemic pugui tallar les aigües o emmetzinar-les en cas de setge. Tres costats de la ciutat són envoltats de murades i fosses. L'Anhidre serveix de fortificació al quart costat. Els carrers tenen sis metres d'amplària i les cases construïdes amb les mateixes alineacions tenen la mateixa forma i les façanes són de gran simplicitat. Cada casa té el seu jardí i tots els jardins units sembla que formen un jardí sol. Totes les cases tenen dues portes: una que dona al carrer i una altra al jardí que està delimitat per un altre carrer paral·lel. Cada porta és de dues fulles que s'obren just en empènyer-les i es tanquen totes soles. Naturalment, cap porta no té clau, perquè tothom pot entrar i sortir d'allà on li sembli. Com que ningú no té res propi, no hi ha por de lladres.

Cada deu anys hi ha canvi general d'estadants de les cases. Tothom cedeix la seva casa per adoptar la que li toca novament en sort. Els jardins són els sols objectes que els utòpics estimen de veres. Els conren amb grandíssim esment i diu Hythlodeu, que mai no ha vist jardins tan fèrtils i somrients, a causa de l'emulació

entre els habitants de les ciutats, emulació que el fundador de la República va fer nèixer entre els utòpics.

Segons la història d'aquest poble, que comprèn devés devuit segles, la capital al principi estava formada de cabanes de fusta cobertes de palla. Ara els edificis són ben diferents: totes les cases tenen tres pisos i les façanes són de pedra tallada o de maons. Els interiors de les cases estan revestits d'un ciment especial que resisteix els estralls del foc i de l'aire. Hom usa el vidre per les finestres i balcons i a vegades hom empra teles fines impregnades d'ambre, que deixen passar una llum més clara i protegeixen millor les habitacions del vent i del fred.

III

DE L' ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA I DELS MAGISTRATS

Cada ciutat amb la superfície de terreny de cultiu que té assignada, o sia el terme municipal, té el seu govern propi, és a dir, completa autonomia. Cada trentena de famílies, elegeixen anualment un senador, anomenat filarca i cada deu filarques estan regits per un conseller anomenat protofilarca. Els filarques són dos-cents i formen el Senat presidit pel President.

L'elecció del President és popular i avalada pel Senat. La ciutat, amb el seu terme, es divideix en quatre districtes i cada districte elegeix el seu candidat a president. El Senat tria entre els quatre proposats. Abans de l'escrutini cada votant ha de jurar que el que va a elegir per President és el que considera més apte per governar. El càrrec de President és vitalici; però per poc que es sospiti que aquell té caient de dictador se'l destitueix. Com el càrrec de diputat, el de conseller és també per un any; però si els consellers compleixen llurs deures, continuen en el govern. Cada tres dies els consellers o protofilarques es reuneixen amb el President per tractar dels assumptes de la Ciutat o dels particulars. Al Consell tenen també lloc de senadors. No es pot tractar cap assumpte en el Consell que no s'hagi discutit i aprovat en el Senat tres dies abans. D'aquesta manera el Consell ve a ésser una segona cambra que ha d'avalar els acords del Senat. Així també es fa impossible la conjuminació del Consell amb el President per a oprimir el poble o canviar la forma de govern. Les matèries més importants

són examinades pels filarques respectius amb la intervenció de les famílies que representen. Després de gran deliberació, els filarques porten l'assumpte al Senat. En aquest no es pot decidir una qüestió el mateix dia en què ha estat proposada: ha de quedar damunt la taula fins a la sessió pròxima. Això es fa per evitar els judicis precipitats i per donar als senadors temps suficient per l'examen i la reflexió, preferible cent vegades, diu Rafel, a la manera precipitada de discórrer i d'opinar, qualitats funestes de les nostres gents.

A més del Consell i del Senat, hi ha els Estats generals que decideixen els assumptes d'interès general i es reuneixen almenys una volta a l'any a la capital de la República, on cada ciutat envia tres diputats, com diguérem en fer la descripció general de l'illa d'Utopia i del seu govern.

IV

DELS OFICIS I DELS OBRERS

Tots els habitants d'Utopia saben l'agricultura que hom ensenya teòricament a les escoles públiques i practica, com hem dit, al camp. A més d'aquest ofici comú, cada ciutadà n'aprèn un d'especial, tant els homes, com les dones. Les dones solen dedicar-se als oficis més lleugers. Els fills sovint adopten la professió de llurs pares i cada u té dret d'aprendre a la vegada tots els oficis que vulgui i exercir el que més li plagui. És clar que si escasseja la mà d'obra d'un ofici, els filarques obliguen als qui el tenen a que hi treballin, si els plau per força.

Els filarques es dediquen quasi exclusivament a vigilar que tot-hom faci el millor ús possible del temps. Hom divideix el dia en vint-i-quatre hores i en treballa sis: tres el matí i tres a la tarda. Les hores restants poden els utòpics dedicar-les als usos que vulguen; però són moltíssims els obrers que assisteixen diàriament a les lliçons públiques que hom dona abans de sortir el sol. Els jocs dels utòpics, a més de les curses de cavalls, són semblants als nostres escacs.

Malgrat d'ésser solament sis les hores de feina, hom pot ben dir que mai no falta res a la República i àdhuc es produeix més del que fa falta.

“Per convèncer-nos de la possibilitat d'arribar a aquest estat de

coses—diu Rafel—no teniu més que mirar el gran nombre de persones que no fan res, en les restants nacions: Primer les dones que són una meitat del món (en els països en què les dones fan feina els homes es passen la vida en una vergonyosa letàrgia); després els eclesiàstics i monjos; els rics, els gentilhomes i els senyors feudals, llurs nombrosos criats, els regiments de malfeners, de llibertins que sens parar els rodegen i finalment les legions formidables de captaires i de gents que per viure sense treballar es fingeixen malalts i contrafets. Comptat i debatut, veureu que el nombre d'obers en els nostres països no és tan gran com havíem imaginat abans.”

“Una altra observació: Quants d'aquests obrers es dediquen a oficis indispensables a la societat? És moralment impossible que les arts profanes, corruptores i pestilents no abundin en un Estat on es paga qualsevol indústria o es força al geni a vendre's a preu d'or. Si tots els obrers que es dediquen a les arts inútils; si tots els malfeners, dels quals cadascú consumeix el treball de dos obrers; si totes les gents de luxe, exercissin professions útils, podrien concebre fàcilment que seria molt poc el temps necessari per proveir-nos de tot el que poguessen exigir les necessitats, les comoditats i àdhuc els plaers honests. Això és el que l'experiència prova clarament a Utopia”

Les lleis dispensen del treball als filarques; però aquests no deixen de treballar per donar exemple al poble. Tenen també aquest privilegi de no exercir treballs manuals els que es dediquen a l'estudi de les ciències metafísiques; però si aquests metafísics no surten veritables eminències, les acadèmies els tornen enviar a fer feina.

Per últim, els utòpics estalvien, en totes les empreses, les dificultats que en els nostres països despenen tanta feina i diners. Per exemple: En els nostres països passa sovint que els propietaris dels edificis deixen de fer les reparacions necessàries temps i més temps. Després costa un treball i unes despeses enormes la reconstrucció dels edificis. Les autoritats utòpiques obliguen a fer les reparacions necessàries al seu temps i així els edificis duren segles sencers i fins i tot els obrers del ram de construcció es trobarien sovint sense feina si no es dedicassen, quan no construeixen, a preparar els materials per les construccions que siguin precises en l'avenir la qual cosa fa que un edifici acabi als pocs dies de sortir dels fonaments.

La manera de vestir és uniforme en tota l'Illa. Les soles dife-

rències són les que distingeixen els homes de les dones i els casats, vidus i solters. Tots els obrers usen en llur taller un vestit de pell que els dura uns set anys. Per sortir al carrer es cobreixen amb una ampla túnica de llana. Els utòpics no fan cas de la finor de les teles: el que volen solament és anar extremadament nets.

Per mitjà d'aquesta màxima pocs oficis i molts d'obrers, tot és abundant en aquell país i moltes vegades s'ha de disminuir les hores de feina manual, quan aquesta no és necessària. Llavors s'augmenten les hores per l'estudi, per la cultura de l'esperit i la perfecció del cos, avantatges inestimables que fan la felicitat sobirana d'aquell poble.

V

EL COMERÇ I LES RELACIONS EXTERIORS DELS UTÒPICS

La ciutat està poblada de nombroses famílies, compostes de tots els parents de diverses branques. Quan una dona es casa, passa a la família del marit. Els fills barons queden en llurs pròpies famílies i deuen completa obediència al cap, que és el més vell de tots. Cada ciutat té 6.000 famílies i cada família no pot tenir menys de de 10 persones adultes, ni més de 16. Per aconseguir-ho s'uneixen a les famílies que no tenen el nombre mínim, els supernumeraris d'altres famílies. Quan estan completes totes les famílies d'una ciutat, es fa passar l'excedent de joves a les ciutats mancades de població. En el cas que en la República hi hagués més habitants dels que pot alimentar la terra, s'estableix l'emigració al continent pròxim, on els utòpics formen una colònia, amb els mateixos costums i lleis de llur pàtria.

Els colonitzadors ofereixen llur aliança als indígenes; però si aquests rebutgen llurs lleis, els colonitzadors els treuen de llur propi país i els declaren la guerra. Els utòpics creuen que la guerra és justa quan es fa per conquerir un país, els habitants del qual no conren ni deixen conrar als altres.

Si alguna calamitat extraordinària, com per exemple la pesta, disminueix la població d'una ciutat, hom crida els colonitzadors que fan falta perquè retornin a Utopia.

Respecte a l'administració domèstica, com hem dit, el més vell és el cap de família. Les dones serveixen llurs marits i els fills, llurs pares.

En el centre de cada districte, hi ha mercats públics i magatzems, on els obrers hi duen els productes de llurs treballs o indústries. Els caps de famílies demanen allò que és estrictament necessari per a llurs subordinats. ¿Quin motiu plausible podrà determinar a un ciutadà a fer estalvis superflus, quan sap segur que hom li donarà tot el que necessiti, tot d'una que ho demani? La sola satisfacció de llurs necessitats és el terme de tots els desitjos dels utòpics.

A cada carrer hi ha grans hotels, emplaçats a igual distància, uns dels altres. En aquests hotels hi viuen els filarques. A cada costat dels hotels, hi ha les cases de 30 famílies que estan sota la direcció filarcal. Aquestes es reuneixen al refectori de l'hotel per menjar en comunitat. Els proveïdors dels hotels van a una hora fixa els mercats i magatzems i després de fer la llista de les persones que han de servir, s'emporten els queviures necessaris.

Els malalts s'hostatgen als hospitals públics que són quatre, emplaçats devora les portes de la ciutat. Als hospitals hi ha els metges millors i les millors farmàcies. És tal la netedat i l'ordre dels hospitals que no hi ha cap malalt que vulgui passar la malaltia a casa seva perquè està segur que no estarà tan ben tractat com a l'hospital.

A les hores de menjar, un herald toca una trompeta i totes les famílies van a llur hotel. Els homes seuen a un costat de les taules i les dones a l'altre. Hi ha a l'hotel una sala per les dones que crien, on sempre hi ha foc, aigua neta i menudall per mudar els infants. Cada mare cria els seus infants, en no ésser que estiga malalta. Llavors la dona del filarca li cerca dida i totes les dones que poden s'ofereixen a ésser-ho gustosament, ja que la criança dels infants és venerada per totes les dones d'Utopia.

Els infants que tenen més de cinc anys serveixen en taula. La taula més elevada de la sala és la del filarca, que hi seu amb la seva dona i els dos més vells de la filarquia.

Al començament del dinar i del sopar, hom llegeix qualque tractat de moral; però la lectura és molt curta perquè la gent no s'aborreixi en lloc d'instruir-se. Generalment, es menja més al sopar que al dinar. Al temps de sopar, toca la música i els plats solen ésser més exquisits. No s'oblida res per fer agradable la vida, ja que els utòpics creuen que estan permeses totes les voluptats que no són perjudicials.

VI

ELS VIATGES DELS UTÒPICS

Els ciutadans poden viatjar amb el permís del filarca. Ordinàriament, van en caravanes i hom els dóna hostalatge en tot el trajecte en les cases particulars sense cap despesa mentre romanguin un sol dia en un lloc determinat. Si estan més d'un dia han de fer feina de llur ofici per menjar.

A Utopia ni hi a pobres, ni captaires. No es coneixen tampoc les tavernes, ni les cases de joc.

En l'assemblea dels Estats Generals que hom celebra cada any a Amaurota, hom presenta l'estat detallat de tots els productes de cada ciutat i el seu territori. Després, hom fa un balanç del consum de totes les ciutats i reparteix el que sobra entre les necessitats. Aquests canvis es fan sense cap retribució.

Hom permet l'exportació de productes d'Utopia. Els utòpics donen la setena part de llurs mercaderies als pobres del país on van a comerciar i venen la resta a molt baix preu. Com a remuneració admeten el ferro (que és el producte que fa més falta a Utopia) l'or i la plata.

Les operacions comercials es fan a crèdit o al comptat. En les operacions a crèdit els utòpics fan aixecar actes pels funcionaris públics dels països respectius i encarreguen als ajuntaments d'aquelles ciutats que cobrin ells mateixos els deutes en el termini convengut. Els ajuntaments fan pagar als deutors amb gran puntualitat, ja que els cabals que reben ingressen al tresor respectiu i els interessos de dits cabals són dels municipis, fins que els utòpics ho demanen.

Generalment, no solen demanar a llurs deutors més que una part molt petita del que els deuen i els regalen la resta. En casos excepcionals, com per exemple quan Utopia es veu amenaçat per una guerra, exigeixen dels deutors la totalitat de llurs crèdits. Els tresors acumulats per la República es destinen a prevenir les calamitats públiques i a donar socors en casos imprevists.

En temps de guerra, els utòpics donen grans quantitats de diners als soldats estrangers que vulguin lluitar amb ells i espargeixen l'or i la plata entre llurs enemics i per això molts d'aquests passen a llurs exèrcits. El curs de l'or és desconegut pels insulars i tots senten

per ell un gran menyspreu. Empren tots els metalls que nosaltres anomenam preciosos per fabricar els ornejos més vils. Fan d'ells fortes cadenes per lligar les mans i els peus dels esclaus i hom condemna als criminals a dur arrecades, collars i anells d'or com a senyals d'infàmia. De les perles i diamants en fan joies pels infants i aquests quan tenen ús de raó ho menyspreuen, com a coses supèrflues.

Els republicans senten gran commiseració pels pobles que veneren els rics i no comprenen com hi pot haver ningú capaç d'estimar l'or, que ells tenen per tan poca cosa. Aquests usos, oposats diametralment amb els dels altres pobles, són causa moltes vegades que els utòpics facin befa dels estrangers que van a l'Illa i que aquells en facin dels indígenes.

No coneixen més que llur llengua materna. Han fet grans descobriments en Música, Lògica, Aritmètica i Geometria, semblants als dels nostres grans mestres. Coneixen perfectament l'Astronomia i fabriquen telescopis. En Filosofia es plantegen els mateixos problemes que nosaltres.

Els dogmes principals de llurs religions són: l'ànima és immortal; Déu l'ha criada capaç de benaurança; hi ha una altra vida en la qual el vici serà castigat i la virtut premiada; els sols plaers que acosten l'home a Déu són els que dona la caritat.

Defineixen el plaer com l'estat de l'ànima i del cos que l'instint natural prefereix a qualsevol altre, perquè ens afecta d'una manera més dolça i més agradable.

Hi ha dues classes de plaers: els de l'ànima i els del cos. Els primers són els que produeix el coneixement de la veritat i l'esperança d'una altra vida. Els segons es subdivideixen en dues categories: els que donen la satisfacció de les necessitats corporals i els que impressionen d'una manera menys directa, com la Música, per exemple.

Encara que el clima d'Utopia no és molt fèrtil i l'aire és malsà, no resulta cap minva ni perill d'aquests inconvenients mercès al treball dels habitants que fertilitzen la terra, rodegen de boscs les ciutats i planten arbres a la vorera del mar.

El caràcter del poble es dolç i agradable; llur esperit és subtil i sà llur enteniment. Els habitants són forts i de bona complexió, poc disposats a les malalties i solen morir molt vells.

El desig dels utòpics d'instruir-se no té límits. Mercès a l'ensenyament d'Hythlodeu, varen aprendre el grec i ell els deixà gran quantitat de llibres dels grans mestres de l'antiga Grècia. Diu Rafel

que, amb les nocions que ell i els seus companys tenien, varen ensenyar als utòpics les arts de fabricar paper i imprimir, que aquella gent no coneixia.

Els insulars prefereixen exportar ells mateixos llurs productes, perquè amb aquests viatges poden conèixer els països estrangers i assimilar-se el que hi hagi de bo en llurs usos. A més, així es perfeccionen en l'art de navegar, que desitgen conèixer perfectament.

VII

ELS ESCLAUS

Els esclaus d'Utopia són: els presoners de guerra, els criminals estrangers comprats pels insulars; els utòpics que han merescut el càstig de servitud i per últim els estrangers que van Utopia a oferir-se per a jornalers.

Els malalts són molt ben atesos; però si la malaltia resisteix els esforços dels metges i fa sofrir als pacients sofriments insoportables, llavors els sacerdots i magistrats pregunten als malalts que escurcin llurs vides, ja que no hi ha esperança de curació. Però hom no força ningú al suïcidi: si no hi consenten, hom els segueix atenent fins als darrers moments.

Hom no permet als utòpics de casar-se abans dels devuit anys les dones i de vint-i-dos els homes. Gairebé sempre els matrimonis són felïços; però en cas d'incompatibilitat de caràcters dels esposos, es separen amb consentiment mutu i es poden casar novament; però sempre per obtenir el divorci es precis que demostrin clarament que el matrimoni no pot subsistir.

En el codi d'Utopia no hi ha cap pena fixada pels delictes: Els legisladors han deixat al discerniment del Senat l'apreciar la malícia dels crims. Els marits poden castigar llurs esposos i els pares llurs fills. Generalment, l'esclavitud és el càstig pitjor. En el cas que els forçats a esclavitud es neguin a treballar, hom els degolla sense compassió.

El Govern no solament castiga el crim, sinó que també premia la virtut. Els magistrats són vertaders pares de la pàtria. El príncep va vestit igual que els altres i es distingeix solament per una garba de blat que duu a la mà i per un ciri encès que porten a davant ell.

El codi d'Utopia és molt breu clar i precís, i per això tots els ciutadans aprenen fàcilment la jurisprudència. En l'administració de justícia no existeixen els subalterns de la cúria i tots els expedients es resolen en molt poc temps.

Moltes nacions veïnes prenen model de l'administració de justícia dels utòpis i àdhuc emmanlleven magistrats a la República. Aquestes nacions es consideren com a aliades d'Utopia.

Mai els utòpics no signen cap tractat d'aliança amb les nacions veïnes, car creuen que l'amor té drets més inviolables que les clàusules dels tractats internacionals.

VIII

L'ART MILITAR D'UTOPIA

Aquest poble detesta la guerra. Veuen amb horror com l'home, l'únic ésser animat que té ús de raó, és el més furiós contra la seva espècie i fa una passió dominant d'un art que només haurien d'emprar els ossos, els tigres i les panteres.

Malgrat aquesta fonda aversió, els utòpics s'exerciten en la tàctica militar que hom ensenya gairebé tots els dies i que tenen obligació d'aprendre els homes i les dones.

Solament prenen les armes en casos extrems: per evitar una invasió, per defensar llurs fronteres, per repellir els enemics de llurs aliats, per lliurar-se del jou de qualque tirà de llurs veïns o finalment per venjar les injúries o crims comesos amb llurs compatriotes quan aquests viatgen per països estrangers.

Quan hom declara la guerra, els utòpics fan fixar clandestinament cartells en els llocs més visitats del país enemic i posen preu al cap de llur príncep i als caps dels instigadors de la guerra. Gairebé sempre succeeix que els proscrips són assassinats o entregats als insulars. Els utòpics prefereixen aquest procediment que costa poca sang, als horrors d'una llarga guerra.

L'exèrcit es compon de soldats mercenaris i de tropes d'Utopia que van a la guerra voluntàriament. Els utòpics se'n poden dur amb ells llurs mullers i llurs fills que han de protegir constantment, considerant-se deshonorats els marits que tornen de la batalla sense llurs esposes o els pares que tornen sense llurs fills.

Les trinxeres són fosses d'iguals amplària i profunditat. En

les fortificacions treballen no solament els sapadors i peons, sinó tots els soldats, exceptuant els guaites. D'aquesta manera s'acaben, en molt poc temps, les obres exteriors del camp de batalla.

La infanteria i la cavalleria usen sagetes com armes ofensives. Pels atacs de cos a cos usen una espècie d'aixes. En les batalles empren màquines de guerra de fàcil muntatge i transport.

En el cas que els utòpics ajudin llurs aliats en la guerra, no els exigeixen cap remuneració una vegada feta la pau. Fan pagar l'indemnització als vençuts o bé els posen un fort tribut anual, o els obliguen a cedir grans extensions de terrenys. Els principis militars dels utòpics són dos: No fer la guerra en llur propi país i no admetre mai tropes estrangeres a l'Illa.

IX.

LES DIFERENTS RELIGIONS D'UTOPIA

Cada ciutat té les seves religions particulars: uns adoren els astres i altres els herois dels segles passats; però la part més sana de la nació no admet més que una sola divinitat, eterna, immensa, incomprendible i infinita, anomenada Mythra.

Hythlodeu i els seus companys varen instruir els utòpics en el Cristianisme i tot seguit aquells es sentien emportats a fer l'elogi de l'Evangelí.

La comunitat de béns, diu Rafel, tan recomenada pel Salvador del món i tan generosament observada pels fidels dels primers temps de l'Església, és el motiu principal de l'afecte que aquells republicans senten per la nostra religió.

El principi primordial en religió és la tolerància i qualsevol fanàtic, convicte d'haver emprat l'artifici o la violència en matèries religioses és condemnat a l'exili o a la servitud. El legislador d'Utopia va deixar a cadascú la llibertat de consciència; però va tancar aquesta llibertat en certs límits, negant bel·ligerància a tota opinió que degeneri en materialisme pur o en ateisme. Els materialistes i els ateus, per tant, són malmirats i exclusos dels càrrecs públics.

Els insulars creuen que llurs parents i amics difunts es troben en mig d'ells. No tots estan d'acord en la manera de retre culte a Déu: Uns creuen que la contemplació de la divinitat és l'ocu-

pació més santa i altres creuen que la cosa més acceptable a Déu és l'exercici de la caritat. Es formen dues sectes de devots: una celibatària i que s'absté de menjar carn tota la vida i una altra que admet el matrimoni i menja carn d'animals.

Els sacerdots fan professió de santedat extraordinària i a cada ciutat n'hi ha solament tretze, o sia tants com temples. Els sacerdots són elegits pel poble i ordenats pels prebendats de les parròquies. Els clergues tenen el poder de l'excomunió, dirigeixen l'educació de la joventut i acompanyen els exèrcits a la guerra.

Les úniques festes dels utòpics són el primer i darrer dia de cada mes i el primer i darrer dia de cada any. Les revolucions de la lluna fixen els mesos i les revolucions del sol fixen els anys.

Els creients de les diverses religions es reuneixen confusament en els mateixos temples, en els quals es practiquen solament les cerimònies comunes a totes les sectes.

Els darrers dies de cada mes, van els utòpics a llurs esglésies el capvespre, a donar solemne acció de gràcies a Déu. Al dia següent, hi tornen a fer acte d'adoració. Abans d'assistir-hi, fan confessió de llurs pecats: les dones a llurs marits i els fills a llurs pares.

Els fidels van a les esglésies tots vestits de blanc. Les vestidures sacerdotals estan teixides de plomes d'ocells. Els càntics religiosos són solemnes i penetrants. Després d'assistir a les esglésies els dies de festa, els utòpics es dediquen a jocs de societat i a l'exercici de les armes.

EPÍLEG

Acab de fer-vos, diu Rafel, el retrat del govern d'Utopia. Aquest Estat està tan ben regit, i és tan benaurat que sols ell mereix el nom de república per excel·lència. Extingiu en els vostres països la sed d'or i veureu aviat desaparèixer el diluvi de mals que inunda el món. La misèria disminuirà poc a poc i acabarà promptament de fer-vos sofrir els seus efectes terribles. Per convèncer-vos d'aquestes veritats, examinau el que passa en un any estèril en què moren de fam milers d'infortunats. Crec que si hom visitava, en acabar aquell any, certs graners i magatzems, hi trobaria el blat necessari per distribuir-lo i donar el que el cel hagués deixat d'abocar damunt la terra. Així mateix l'or, emprat

primerament per ajudar-nos en les nostres necessitats i per facilitar-nos les coses indispensables per la vida, s'ha convertit, per l'avidesa d'uns quants, en la causa de totes les desgràcies i malestars públics.

Mentre aquesta república d'Utopia conservi la forma del seu govern, els seus usos i costums, gos a predir que la bonança no disminuirà i que els seus enemics no treuran de llurs empreses contra d'ella, més que la vergonya. Superior a tots els gelosos esforços dels prínceps veïns, ella serà en tots els segles el model de les més benaurades i més perfectes repúbliques. Aquí Rafel acabà la seva narració.

No vaig creure pertinent, diu Thomas More, d'entrar en discussió amb aquell home, malgrat les absurditats sens nombre que havia notat en els costums i lleis d'Utopia, principalment la seva manera de fer la guerra i en els seus diferents sistemes de religió. El que em sobtava més era la comunitat de béns i aquest descrèdit absolut de la riquesa, sense la qual no hi hauria noblesa i majestat, avantatges preciosos que anuncien la glòria i la prosperitat dels grans imperis.

Veient que Rafel estava fadigat, ignorant per altra banda si les meves objeccions li serien plaents, vaig preferir guardar silenci. Em vaig limitar tan sols, acompanyant-lo al menjador, per sopar, a fer un elogi suscinte de la República d'Utopia i a dir-li que desitjava tenir amb ell en un altra ocasió una conversa llarga per exposar-li les meves reflexions sobre tot el que acabava de contar. Vetaquí la darrera que afegesc aquí: No puc aprovar totalment el pla que ens ha traçat aquest home, del millor govern possible; però confés que conté una collecció de punts de vista molt útils, i un nombre d'institucions acceptables. El comble de la benaurança per a nosaltres seria d'adoptar-les; però no ens queda altre remei més que el desig impotent de veure-les establertes.

MIQUEL FORTEZA

LA FIRA DELS ÀNGELS

(2 D'AGOST DE 18..)

LA plaça vessa d'aromes
i piularia d'aucells;
—Coves emmurtats amb pomes
de les muntanyenques comes,
i terrisses, i ciurells.

Blancs ciurells, que en rompre el dia
n'ha tombat tota una allau
de la ignota gerreria,
amb pintures fantasia
d'almangre, de verd i blau.

Allà la dama estufada,
i el cavall amb tant de briu,
i el bou de testa embanyada
que al flanc porta la ditada
d'un artista primitiu.

Espargits abans d'una hora,
tots aixecaran la veu
més de prop o més d'enfora;
mainada que riu o plora
els emporta arreu-arreu.

I amb l'alta piula atrevida
buidadora del cervell,
sembla emportar recloïda
la planeta de la vida
dins el rústic atuell.

Quan l'ha hagut, pler de conquesta;
dol per quan es trencarà;
goig, esplai, xiscles de festa...
i quan l'avi dorm la sesta
turment d'haver de plegar.

MARIA-ANTÒNIA SALVA

AUTOCRÍTICA *)

RADIO Associació de Catalunya m'ha fet l'honor d'invitar-me a declarar en públic les meves opinions sobre i al volt de mi mateix i de les meves obres. Això, per un escriptor de la meva corda, equival a fer-me, durant cinc minuts de confessió *coram populo*, una íntima violència cordial i mental. Tingueu la certesa que, fins avui, cap crític no ha aconseguit de mi una declaració semblant. Jo he estat sempre un home de biblioteca. No tinc amistats, no concorro a cap penya, no he tocat mai cap ressort d'aquests que, mes o menys veladament, poden fer llum damunt una vida d'home. Deia Montaigne que el "jo" és menyspreable. Però afegia Gide que, si ho és pels altres, no ho és per ell. Sigui com sigui, avui he de parlar de mi i dec lliurar-me al primer assaig públic, d'autocrítica. Parlar d'hom mateix, per un intel·lectual pur, equival a lliurar-se a un exercici subjectiu cent per cent. I, per gran paradoxa, una autocrítica honesta només pot fer-se d'una manera màximament objectiva. Parlaré de mi, però com si jo fos un altre. D'altra part, l'exercici no em desplaui. A Catalunya hi ha un total oblit, per no dir desinterès, envers allò que Paul Valéry en diu, subtilment i elegantment, l'èpica de l'esperit i la patètica de l'intel·lecte. Els meus Ritmes, el meu Sistema i la meva Escola intel·lectualista són la traducció en art verbal de les accions i les reaccions d'una ànima d'home situat tothora, sistemàticament, en un alt estadi intel·lectualitzant. Jo m'he entès sempre perfectament. Si els altres no m'entenen, la culpa no és meua. La crítica m'ha tractat sempre amb duresa, sovint amb crueltat. No té res d'estrany, doncs, que en parlar publicament de mi per primera vegada les meves paraules vibrin també, a llur torn, amb una mica de crueltat i de duresa. Comença l'examen ràpid. I demano perdó, d'antuvi, pel possible descarnament que algun dels que m'escolten pugui trobar en els meus conceptes rígidament sistemàtics.

*) Radiada dia 4 de maig de 1933.

BIOGRAFIA

Vaig néixer a la ciutat de Barcelona el dia 22 de setembre de 1895, de pares humils. Dels 5 als 15 anys, escola catalana i castellana, en les quals aprenc francès i anglès bé, grec i llatí malament. Als 15 anys, mor el meu pare. Començo a patir i a guanyar-me la vida fent periodisme, donant lliçons i fent traduccions catalanes i castellanques. No tinc estudis universitaris. Als 10 anys, amb uns quants amics d'estudi, vaig fundar una revista literària titulada *Poesia*, de la qual s'ocupà amb elogi la premsa ciutadana. Immediatament després, vaig començar a col·laborar en prosa i vers a tots els diaris catalans i a la majoria de setmanaris de l'època. Actualment, sóc redactor-articulista a "La Humanitat", on publico comentaris sobre les actualitats polítiques i literàries, al costat d'Antoni Rovira i Virgili, que ha estat el meu veritable mestre en periodisme. He voltat incessantment i he sofert molt per mig encarrilar la meua situació econòmica. Tota la meua obra ha estat escrita a l'Ateneu Barcelonès. En cert sentit, l'Ateneu ha estat la meua Universitat lliure. Tinc 38 anys. Sóc solter. Visc dedicat en absolut a la meua obra. La crítica m'ha tractat sempre molt malament, sovint amb fúria sagnant. No faig ni he fet mai cas de la crítica.

Característiques psicològiques: Predomini total, a estones inhumà, del cervell damunt el cor i el sexe. Orgull i voluntat cent per cent. Independència absoluta. Individualisme a ultrança. No he estat mai malalt. Tendència irrefrenable vers la soledat i la taciturnitat. Capacitat inexhaurible per la lectura. Em plau la conversa, però sóc molt refractari a l'amistat. En realitat, no he tingut mai grans amics. D'altra part, el meu caràcter trist, hermètic, adust i abstracte, no predisposa l'home a la sociabilitat. Simpatia per tot el que és intel·lectual. Covardia, gairebé pueril, per tot el que és o exigeix acció. Crec en Déu, sóc religiós. No crec en les esglésies, ni els sacerdots. Sóc catalanista-intel·lectualista. Políticament, crec en la República catalana i en l'obra secular de la Revolució catalanista. Considero els catalans actuals com una generació de trànsit. Crec i espero sempre en el futur.

BIBLIOGRAFIA

VERS

Primer llibre de ritmes (1929).
Segon llibre de ritmes (1930).
Tercer llibre de ritmes (1931).
Quart llibre de ritmes (1932).
Ritmes-1933 (a punt de sortir).
Ritmes-1934 (en preparació).

PROSA

Primer llibre del sistema.
Víctor o la rosa dels vents (novella).
Històries de la carn i de la sang (contes).

TEATRE

Capitello (tragèdia en tres actes i en vers) inèdita.
La mort i la donzella (un acte en vers).
Dos i dos fan cinc (un acte en prosa).

VÀRIA

Articles inèdits.
Nous articles inèdits.
Novíssims articles inèdits.
Intellectualisme (tria d'articles dispersos) en preparació.

TRADUCCIONS

Benjamin Constant: "Adolf".
Eugène Fromentin: "Dominique".
Charles Baudelaire: "Petits poemes en prosa".
Victor Hugo: "El darrer dia d'un condemnat".
Honoré de Balzac: "La pau de casa".
Saâdi: "El jardí de les roses".
Nicolai Nicolaievitch Evreinov: "Els bastidors de l'ànima".
Max Beerbohm: "L'hipòcrita santificat" (Pròleg de J. M. López-Picó).

Lucio d'Ambra: "Mister Whisky, mi rival" (Prólogo de Carlo Boselli).

DISPERSES

Articles, assaigs, pròlegs, conferències i versions.

SISTEMA

No cal dir que la millor manera de documentar-se sobre el Sistema és llegir atentament el meu "Primer llibre del sistema" i totes les meves obres. No és possible fer un resum d'ell sense caure en una esquematització gairebé telegràfica i, per tant, incompleta. Jo sóc un intel·lectual de tradició i un home d'ordre. Per tant, accepto tota l'obra feta en la literatura catalana d'Aribau ençà. El meu Sistema, els meus Ritmes i la meua Escola intel·lectualista no neguen ni afirmen res. Són, simplement, una fe de vida. Per un caràcter tan personal com el meu, no veig la necessitat d'establir trajectòries intel·lectuals de tradició. No obstant, crec que la meua tradició pre-intel·lectualista pot establir-se així: Xenius, Carner, Bofill i Mates, López-Picó, Folguera, Riba, Esclasans.

El meu concepte sistemàtic de l'intel·lectualisme líric pot resumir-se així.

Tricotomia dels conceptes lírics: *Tesi:* Popularisme.

Antítesi: Academisme.

Síntesi: Intel·lectualisme.

Proposicions de sistema i escola: *Intel·lectualisme:* Sistema literari que propugna la conversió, segons procés psicològic líric, del món interior, captant el pur concepte intel·lectual que ambdós susciten en l'individu, més enllà de llur simple existència real o ideal, emocional o passional, afectiva o imaginativa. Món exterior és sinònim de realisme i de popularisme. Món interior és sinònim d'idealisme i d'academisme. Concepte intel·lectual líric o pur és sinònim d'intel·lectualisme. Damunt d'aquesta síntesi fonamental s'aguanta la meua Escola intel·lectualista, vers i prosa.

La meua posició intel·lectual és francament anti-espontània. Més enllà de la imaginació, propugno una lírica intel·lectualista, a través del popularisme i l'academisme. Fons, en el meu lèxic sistemàtic, és sinònim de psicomàquia; i forma, sinònim de logomàquia. Accepto, reduint-les a substància metòdica, les afirmacions poètiques

d'Aribau, Verdaguer i Maragall; científiques, de Manuel Milà i Fontanals; polítiques, de Pi i Margall, Valentí Almirall i Prat de la Riba.

VERS: Els meus Ritmes estableixen una rítmica i una mètrica de 3×5 (plana-aguda-plana), amb un ritme de fons i un ritme de forma. Sóc un clàssic en la forma i un romàntic en el fons. Aspiro a fer una lírica catalana, més ençà de Verdaguer i Maragall, totalment intel·lectualitzada. Els meus Ritmes són, per definició, una harmoniosa matemàtica verbal il·luminada. Crec que no hi ha poeta sense una prèvia cultura filosòfica. Adoro la filosofia i els sistemes filosòfics per damunt de tot. Platònicament i hegelianament, els meus Ritmes són una lírica que aspira a una filosofia.

PROSA: Exercici d'estil, preparatori del vers. La poesia en vers és una pura sublimació de la poesia en prosa. "Víctor o la rosa dels vents" és una novella intel·lectualista, segons sistema. "Històries de la carn i de la sang" són contes intel·lectualistes, segons sistema. La crítica no ho ha entès mai així.

TEATRE: El teatre sistemàtic no és acció, sinó conversa en públic, i conversa intel·lectualitzada. Tot veritable teatre, segons sistema, és un exercici introspectiu dialogat. Jo anomeno el meu art escènic "Teatre d'introspecció". "Capitello" (tragèdia en tres actes i en vers), "La mort i la donzella" (un acte en vers) i "Dos i dos fan cinc" (un acte en prosa) pretenen demostrar-ho. Els empresaris, fins ara, tampoc no ho han entès així.

ACADÈMIA DE CATALUNYA: El Sistema propugna la seva fundació, per tal d'exercir una tasca d'atracció dels joves, i fomentar així el to acadèmitzant, que convé a la meva futura Escola intel·lectualista, contra el to popularista ambient. Cal anar, també, a la creació d'un Editorialisme d'Estat.

POLÍTICA: En el meu "Segon llibre del sistema", en preparació, propugno la creació i l'organització d'un Catalanisme intel·lectualista. Crec en la futura República catalana lliure. Crec que el Catalanisme és, fonamentalment, una Revolució: la Revolució catalanista. Cada teoritzador del Catalanisme planteja i estudia un estat d'aquesta magna Revolució secular. Desitjo i propugno la creació del Partit intel·lectualista català, sector d'acció de la meva Escola intel·lectualista. Jo, sistemàtic, accepto l'actual moment polític i patriòtic de Catalunya no com un fi, sinó com un mitjà. Crec que vivim en uns moments preparatoris, no definitius, del total triomf polític del Catalanisme intel·lectual.

Projectes per al futur? Homes com jo, que escrivim cada dia, trobem el nostre futur en el nostre present. Sistemàtics com som, el nostre deure és continuar. No tenim públic perquè no podem tenir-ne. Treballem una matèria molt dura. Ens hem de fer les obres, els lectors, els editors, els creients i àdhuc els crítics. Nosaltres treballem per la Catalunya ideal, segurament encara no nada. I com a premi del nostre heroisme quotidià, contra vents i tempestats, contra els insults i les calúmnies, contra la injustícia i la incomprensió, tenim sempre a punt un arronsament d'espatlles estoic, i una estreta de mà fraternal pels bons amics que ja ens escolten, ens segueixen, i creuen, cada dia més, en la pura severitat pitagòrica de les nostres especulacions intellectualistes...

A. ESCLASANS

EN L'ULL DEL BOU...

(PAISATGE EN PROSA)

...**E**N l'ull del bou, la tarda franciscana s'hi remansa. Humida, tèbia, blana. El capvespre va badant-se—càlid de vermells—com una magrana. En vol per cels distants, creen la foscó les campanes. (Cap a la nit, aèries...). Emoció tendra. L'aigua somnia un esvaït record besat per uns llavis de cendra. Blanament va caient l'hora: fulla d'un arbre—l'infinit—gronxant-se. (Ventijol subtil, fil de plata). Una música llunyana. Calleu tots, calleu! La veu de la Morta us parla. Ombres deturen el pas i s'obrin a la dolçor d'una veu clara. En l'ull del bou—làmpara de celístia—la tarda franciscana. Solemnia avança. (No se sap si Ella, la Nit o la Tarda). Porta jasmins desmaiats en les mans cànides. Passa. Ja no parla. Passa. El silenci, com un perfum, l'embauma. Passa. Alta, fina, delicada. El capvespre va tancant-se—càlid de vermells—com una magrana. (En el mirall dels records s'esborra una imatge). Brunz—espurna d'or—un papalló. Giravolta, foll d'amor, l'aire. Ombres que avancen. En l'ull del bou—remansada—la tarda franciscana...

A. COLOMAR

EL MEU TESTAMENT

DE FRANCIS JAMMES

VET-AQUÍ el meu testament:

Fas llegat a la meva muller de l'ombra de la nostra llar humil, més sonora de grins que d'unces, i els infants que m'ha donat posant la seva vida en el perill de les grans proves; li deix també, perquè se'n faci un collar,—l'únic que haurà tingut—, les llàgrimes que vaig plorar en secret, quan una febrada tòrrida i delirant la posà a les portes de la mort; i quan creguérem que la nostra petita Maria quedaria baldada. Déu sia alabat! Rés no en resta d'aquelles proves com no siga una làpida de marbre en el mur de l'església de St. Lluís de Pau, posada per a memòria dels dos miracles.

Penso en aquell temps que jo traguina un feix tan pesat!

La cambra de la malalta que il·luminava el foc moridor d'un capvespre autumnal. Un llibre que tractava de St. Pau, i que jo llegia esperant cada tarda—durant un mes— que comencés el deliri on sonaria la seva veu cridant els nostres infants. Les seves venes carretejaven lava bullent. Mentrestant, jo parlava amb Déu de ben a prop, car es tractava de consentir en el sacrifici.

Li lleg l'esperit cristià que plegats hem vist créixer, el record de l'oració familiar, quan la llum feia ressaltar l'ombra dels mestres, dels menuts, i de la servitud agenollada. Quan m'arribi l'hora de deixar-la, siga aviat o manquin encara llargues anyades, sàpiga que jo tornaré per resar la pregària del vespre. Com de consuetud, estaré davant seu, devora el Sant Crist que ella me regalà el jorn que ens prometérem, i que penja del mateix clau que el bergansí de corall de mon pare a les Antilles. Voldria que ella mateixa, quan siga mort, me posés aquest rogall dins les meves mans, així com el rosari que tenga en aquell moment, i la meva creueta de viatge.

Deix al meu fill major, Pau, un ramell de meravelles d'or, d'aquestes belles flors que nosaltres anomenam en francès *soucis*,

perquè ¿quin pare hi haurà que no estiga inquiet pensant en qui ben jove haurà de reemplaçar-lo? Però si he dit que les meravelles són d'or, és perquè el seu cor és auri també. Li deix la nostra oració de cada vespre.

Lleg al meu fill segon, Miquel, els retrats que fas d'ell aquí:

El primer és de quan En Miquel només tenia quatre anys, i era un dia d'un blau implacable, d'un blau tan fort que els seus ulls, que també són blaus, es confonien absolutament amb l'espai vague i amb les ales blaves d'un gaig que havíem agafat prop d'un rierol pels camps d'Orthez. El cobreix un capell de palla, rodó i gairebé invisible per la potència de la llum enlluernadora.

El segon retrat és de quan tenia tretze anys, i s'hi troba tan gentil com en l'altre. Va cinglat dins l'uniforme blau dels jesuïtes; duu una gorra que li ve gran perquè ha canviat la seva amb la d'un company. Porta botons daurats, fang a les sabates i un parell de taques damunt la seva túnica.

Li deix, a més, el carretell que m'emport quan surt a caçar perquè sé que li agrada el vi; un gai catàleg de florista i l'hamaca perquè hi dormi la sesta.

Si no li abelleix l'estudi de les llengües mortes, com al seu germà Pau, no pens que això siga perquè deixi de conrear les flors i les llegums. Que cada mes de maig porti a la Verge Maria bonics ramells de flors. Li lleg les llavors de cindria que tinc. Li agrada ferm aplicar sobre els creixents d'aquesta fruita—creixents de llunes humides i rosades—els seus llavis humits i rosats, com llavis que són d'un infant.

Deix a Na Bernadeta, la meva filla major, la darrera ploma que hagi usat per escriure, en recordança que ella me serví un temps de secretària atenta i aplicada, en la nostra soledat. I, juntament amb la ploma, li deix la regla que es troba damunt el meu escriptori, com a senyal de la dretura que mostrarà sempre, i per memòria de l'escola que feia als petitons de la vila quan la mestressa era fora.

A Manuela, que dins la família anomenam Neillon, les fantasies de la qual tenen reflexes canviants com els peixos, li deix la meva canya de pescar que coneix totes les llums i les ombres de les aigües. N'hi fas llegat també del paner on portàvem els berenars quan anàvem a pescar a les riberes de la Joyeuse, tan melàncolica malgrat el seu nom, quan s'apropava el terme de les vacances. O, Neillon meva!

Li deix, a més, en el cas que em sobrevisqui, un dels dos moixos que tenim; aquell que vaig batiar amb el nom de Carnaval de Venècia, perquè porta una careta de vellut que li circumda els ulls i li arriba fins part damunt el morro. Té la seva vivor, la seva independència, el seu caràcter una mica esquiú, la seva abscondida dolçor i la seva poteta avellutada.

Li deix,—però ¿on la trobarem, ara, com no siga al paradís dels insectes?—una papallona que perseguia un dia dels seus quatre anys sobre una immensa i deserta platja de les Landes, erichada de cards d'un pàl·lid atzur.

Li lleg la copinya de St. Jaume que tinc, perquè hi bega aigua clara, i es recordi que son pare fou un pobre peregrí que cantà sense que sempre l'entenguessin, i el meu rosari gastat, escantellat, encordillat de bell nou amb fils del nostre Angel de la guarda, el Rt. Pare Teodor que morí a Vitalles. Li lleg, finalment, la meva reconeixença pels bons consells que ha donat a son germà Pau, que l'estima tant, i a qui ella tant estima. Que un i altre, quan vinguen a trobar-me,—si Déu me fa la misericòrdia de pujar-me al cel—, avencin costat per costat, talment ho feien quan tetien quinze anys, caminant pel camí d'Ytxassú, arborat del corall de les cireres.

Deix a la meva filla Maria el rosari que penja al capçal del meu llit sobre la cara del Redemptor diví.

Li deix el record d'un mot que me digué, tot just sorgida miraculosament de la tomba, dreta i alegre, al davant dels turons que rodegen la *Vallée heureuse*, per on trespàvem submergits dins l'atzur de la migdiada: O, quina terra més bella!—s'exclamà.

Li deix, encara, el seu nom, clar com l'aigua de Lodes que l'ha guarida; la seva alegre simplicitat, la seva ingenuïtat intelligent, la seva alegria, la seva bondat, el seu esbojarrament, els seus ulls negres com a reims d'Espanya, els seus llavis tan vermells, els seus cabells que són tan negres, i amb una branca de fonoll marí que vaig collir un dia damunt una roca de la frontera, la remor profunda, ronca, imperiosa de la campana de Fonterrabia.

Deix a la petita Anna, que és tan rosseta, el moix que ens sol seguir pels caminals del jardí, fent voltes i revoltes, rondinant, i les meravelles, i les margaridoies, i les violetes que tant li agrada collir pel prat i per la gespa, i un ocell blau que cantarà damunt l'albercoquer rosat quan maig arribi. I un gravat que tro-

barà dins el meu devocionari que representa moltes de nines que fan la primera comunió, enquadrades de miosotis.

A Na Francesca, anomenada per ca-nostre, Mourrette, n'hi fas deixa del meu aplom, del meu esguard i de la seguretat d'un mateix. Amb la gràcia de Déu li faran servei en la vida. Li deix, per fi, la gàbia dels grins que me donà la bona professora de matemàtiques del liceu de Tolosa perquè els escolti cantar quan no li plaurà sentir les renyades de la gent que la renyi.

Hasparren, catorze de març de mil noucents vint-i-vuit.

Escrit i firmat de la meua mà.—FRANCIS JAMMES.

JOSEP SUREDA I BLANES, TRAD.

De com al lleopard li tacaren la pell

(CONTE PER A INFANTS)

DE RUDYARD KIPLING

EN aquells temps, quan les coses encara anaven bé—petitons meus—, el lleopard vivia a un indret que es deia l'Alt Veldt. No oblideu que es deia l'Alt Veldt i no el Baix Veldt o el Boscós Veldt o qualsevol altra cosa semblant; el seu nom era exclusivament l'Alt Veldt. Era un indret sec, pelat, on no hi havia més que arena, roques de color d'arena, i un poc d'herba també color d'arena.

La Girafa i la Zebra i el *Koodoo* i el Cèrvol vivien també en aquest indret; i tots ells eren exclusivament d'un color groc-bru, però el lleopard era encara *més* exclusivament d'un color *més* groc i *més* bru; era semblant a un gran gat groc-bru i cada un dels seus pèls era exclusivament igual en color a l'Alt Veldt. Això era molt perillós per a la Girafa i per a la Zebra i per als altres animals, perquè el lleopard s'ajeia vora una pedra d'un color exclusivament groc-bru o prop d'una mata d'herba d'aquest mateix color i, quan passava la Girafa o la Zebra o el *Koodoo* o el Cèrvol, queia de sobte damunt d'ells. ¡Això, feia!

Hi havia també un Etiop que duia arc i fletxes (era un home d'un color exclusivament groc-bru) i vivia a l'Alt Veldt amb el lleopard, i ambdós caçaven junts: l'Etiop amb les fletxes i el lleopard amb els claus i les grapes, fins que la Girafa i la Zebra i el *Koodoo* i el Cèrvol ja no sabien per on passejar. ¡No ho sabien—petitons meus!

Després de molt de temps (tothom vivia aleshores molts i molts d'anys), varen aprendre tots ells a fugir de tot el que tingués forma de lleopard o d'Etiop i poc a poc se'n varen anar de l'Alt Veldt. (La Girafa caminava davant perquè té les cames més llargues).

Dies i més dies marxaren, fins que varen arribar a un gran bosc, exclusivament ple d'arbres i mates, on les ombres ho omplien tot de taques fosques, rodones, quadrades, llargarudes, primes, amples... i justament aquí és on ells s'amagaren.

Molt després de tot això, bé per estar mig al llum, mig a les fosques, i bé per mor d'aquelles ombres d'arbres i branques que queien damunt d'ells, la Girafa es tacà tota, i la Zebra esdevingué ratllada i el Koodoo es tornà més fosc i totes aquelles pells s'ompliren de taques, com l'escorxa dels arbres. I així, un els podia ensumar o sentir, però no els podia veure, perquè les ombres i les taques feien tota una barreja. Així visqueren molt feliços una bona tirada d'anys.

Mentrestant, el lleopard i l'Etiop anaven i venien per l'Alt Veldt (que és exclusivament groc-bru) i es demanaven, sense saber què pensar-ne, on se n'havien anat llurs dinars, llurs sopars i llurs *five o'clock teas*. I esdevingueren tan famolencs que es menjaven les rates, els escarabats i les sargantanes i, naturalment, varen tenir el dolor d'estómac més gran qui hi ha hagut al món. Fou aleshores quan trobaren a Baviaan, que és una mona lladraire amb cap de gos i el més llest de tots els animals de l'Àfrica del Sud.

Era un dia de molta calor i el lleopard digué a Baviaan: "On se n'ha anat la caça?".

Baviaan va fer un gest: Ell ho sabia.

L'Etiop digué: "¿Podries dir-me l'estatge de la Fauna aborigen?". (Volia dir el mateix que havia demanat el lleopard, però els etiops sempre cerquen paraules llargues i enrevessades).

Baviaan va fer un gest: Ell ho sabia.

Aleshores parlà així: "La caça se n'ha anat vers altres indrets; i el meu consell, lleopard, és que te'n vagis tot d'una allà. Et cal una mudada".

L'Etiop digué: "Tot això està molt bé, però el que jo desitjo és saber on és ara la Fauna aborigen".

Baviaan respongué: "La Fauna aborigen és amb la Flora aborigen, perquè ja era temps de fer un canvi d'estatge; i el meu consell és que hi vagis tot d'una. Et cal una mudada".

El lleopard i l'Etiop no ho compregueren molt bé, però se n'anaren a cercar la Flora aborigen i, després de molts de dies de caminar, arribaren a un gran bosc ple d'arbres i on les ombres ho omplien tot de taques petites o grans, de ratlles, de redols, de quadrats, d'ombres primes o amples... (Si repetiu això molt ràpi-

dament i en veu alta comprendreu que el bosc era molt ombrívol).

“¿Què és això tan fosc i amb tantes taques de llum?” demanà el lleopard.

“No ho sé,—respongué l’Etiop—, però deu ésser la Flora aborigen. Jo ensumo, Girafa, sento Girafa, però no veig Girafa”.

“¡Sí que és estrany!—respongué el lleopard—. Deu ésser perquè, del sol, hem passat de sobte a l’ombra, però jo també ensumo Zebra, sento Zebra i no veig Zebra”.

“Espera una mica,—digué l’Etiop—, “fa tant de temps que no els hem caçat que qui sap si hem oblidat com són”.

“¡Beneit!—digué el lleopard—. Me’n recordo molt bé d’ells encara i del seu moll d’os. La Girafa té vint-i-sis palms d’altària i un color groc obscur del cap a la cua; la Zebra té set palms i és d’un color groc-bru”.

“¡Ehem!—digué l’Etiop mirant amb tota atenció el bosc—. “Si és així, deuen tenir un aspecte com de bananes madures, dins l’ombra del bosc”.

El lleopard i l’Etiop començaren a caçar, però no agafaren res, ja que ensumaven, sentien, però no veien.

“¡Déu meu! —digué el lleopard a l’hora del te—. Esperem la nit. Això és un escàndol”.

Esperaren la nit i, aleshores, el lleopard va sentir com un alè i, d’un salt, va caure sobre allò que alenava i ensumà zebra, i tocà zebra, però no va veure res. I digué: “Estigues quiet, cos sense forma. Me’n vaig a asseure damunt el teu cap fins demà dematí. No comprenc res de tot això”.

Aleshores, sentí com una baralla, cops, grinyols i la veu de l’Etiop que deia: “He agafat una cosa que no puc veure; fa olor de girafa, pega guitzes com una girafa, però no té forma”.

“Tingues compte—digué el lleopard—. Asseu-te damunt del seu cap i espera demà dematí com jo mateix vaig a fer-ho. Són coses sense forma”.

Així romangueren fins a la matinada. Aleshores, digué el lleopard: “Germà: ¿què tens a sota?”

I l’Etiop respongué: “Li tocària ésser una cosa groga del cap als peus i li tocària ésser una girafa, però és una cosa plena de taques. ¿I tu què tens?”

I el lleopard respongué: “Li tocària ésser una cosa groga del cap als peus i li tocària ésser una zebra, però és una cosa plena

de ratlles fosques. ¿Què ha estat de tu, zebra? Si estéssis a l'Alt Veldt et podria veure de deu milles lluny. No tens forma".

"Sí,—respongué la zebra—, però no estem a l'Alt Veldt ¿no ho veus?"

"Ara sí que ho veig,—digué el lleopard—, però ahir no ho veia. ¿Què ha estat?"

"Deixa'm aixecar i t'ho contaré tot"—digué la Zebra.

Varen deixar aixecar la Zebra i la Girafa, i la Zebra se'n va anar vora d'unes canyes que feien una ombra plena de ratlles i la Girafa se'n va anar sota d'un arbre, les fulles del qual feien un esbart de petites ombres rodones i tremoloses.

"Ara mireu,—digueren la Zebra i la Girafa—. Així es fan les coses. A la una, a les dues, a les tres, ¿on és el vostre esmorzar?"

El lleopard mirava i l'Etiop mirava, però si bé veien unes ombres rodones o llargues, no veien res de Zebra o de Girafa. Aquestes se n'havien anat feia ja una estona i estaven amagades dins del bosc.

"Hi, hi, hi,—rigué l'Etiop—. ¡Bona jugada! Ja pots aprendre, lleopard, sembles dins del bosc com una pastilla de sabó blanc dins de carbó".

"Ho, ho, ho,—digué el lleopard—. ¿T'agradaria saber que sembles una veixiga agafada a un sac de carbó?"

"Bé, res no aclarirem dient-nos mals noms,—digué l'Etiop—. El que passa és que no harmonitzem amb el fons. Tenia raó Baviaan. Em vaig a canviar de mudada".

"¿Canviar, com?"—demanà tot excitat el lleopard.

"Em vaig a canviar de color,—seguí l'Etiop—. Em vaig a donar un color bru obscur amb un parell de pinzellades grises. Serà la millor pell de treball i la més adequada per a amagar-se darrera dels arbres".

Així ho va fer l'Etiop. El lleopard se'l mirava més excitat que mai perquè mai no havia vist un home canviar-se la pell.

"I jo?"—demanà el lleopard quan l'home hagué acabat de mudar-se la pell.

"Taca't,—digué l'Etiop—. Pensa en la Girafa o si et sembla millor pensa en les ratlles de la Zebra. Sembla que també li va bé això".

"¡Hum!—respongué el lleopard—. Mai no voldria ésser semblant a la Zebra".

"Pensa-ho bé, perquè no és que m'agradi anar a caçar tot sol,

però així ho hauré de fer si continues semblant un gira-sol davant d'una paret negra”.

“Em tacaràs, doncs,—digué el lleopard—, però no em facis les taques tan grans com les de la Girafa; són molt vulgars i no m'agradaria mai semblar una girafa”.

“Te les faré amb la punta dels dits,—digué l'Etiop—. Aixeca't”.

Aleshores, l'Etiop mullà de negre els cinc dits i posant-los ben junts, va anar copejant tota la pell del lleopard, i on tocaven els dits quedaven per sempre cinc taquetes negres i ben juntes. Ho podeu veure sobre la pell de qualsevol lleopard, petitons meus. De vegades, els dits relliscaven una mica i les taques sortien quelcom borroses, però si mireu bé una pell de lleopard, sempre veureu que té les taques de cinc en cinc.

“Has quedat molt bé,—digué l'Etiop—; ara et pots ajeure a terra i semblaràs un munt de pedres. Si t'ajeus sobre una roca, sembles una altra roca. Si t'ajeus sota una branca, sembles els raigs del sol que passen entre les fulles i, si t'ajeus just al bell mig d'un camí, sembles una altra cosa. Ja pots estar satisfet”.

“Però si hi ha tots aquests avantatges, per què no t'has tacat la pell com jo?”

“Oh, per a un negre,—digué l'Etiop—, és millor tot un color ben fosc. Ara, vina amb mi i veuràs si, a la una, a les dues, a les tres, no trobem l'esmorzar”.

Així ho feren i visqueren sempre molt feliços. I això és tot, petitons meus.

De vegades, sentireu dir a un o un altre: “¿Pot el lleopard o l'Etiop canviar la pell?” Mai no dirien aquesta niciesa si no fos perquè, tant l'un com l'altre, la canviaren una vegada. Però no la canviaran més, petitons meus. Van quedar contents del tot.

Mon pare: si aneu a fora
per què no em porteu amb vós?
Pujaré a la vostra vora
i janirem tan bé tots dos!

Hi ha lloc en el carruatge.
Jo no us amoïnaré,
i, si ho voleu, no obriré
la boca en tot el viatge.

¡Si sabéssiu com m'agrada
el camp i la pagesia!
En mig de la serralada
pel meu gust sempre viuria.

Més d'un animal salvatge
del camp roba la color,
i dins la vegetació
es sap fondre en el paisatge.

Això és el que jo voldria:
viure al bosc i esdevenir,
per estranya bruixeria,
brot de mata o ram de pi.

JOAQUIM VERDAGUER, TRAD.

DELS DIES TERRIBLES

1793-1799

(Continuació)

EL destí, però, a voltes estoja situacions ben paradoxals. Quan una lluita calamitosa, tossudament sostinguda per la pueril vanitat de mantenir en peu un heroisme de pirotècnia i fracassat, imposava una comunitat generosa d'afanys i sacrificis, tenia S. M. la inoportuna pensada de concedir al cavaller don Guillem Abri Descallar i Olesa l'absoluta franquesa a favor seu i successors, de tots els drets municipals, de la paga de la talla i utensili, allegant, com a suprema raó, els serveis prestats, temps enrera, a la Corona pels avantpassats, sobretot a Alfons V. ¿Què us diria, ara, del disgust amb què la Ciutat rebia l'esmentada concessió, tan injusta com gravosa pel poble, prou sofert, i de l'enfelloniment amb què en protestava per mitjà del Ministre de Gràcia i Justícia, tota volta que Mallorca havia de pagar la mercè?

Gairebé conjuntament amb les anteriors peticions d'adjutori, arribava al Bisbe Nadal, de part de l'Excm. Sr. Arquebisbe de Toledo, el manament, singular per la desuetud, de portar a efecte l'inventari de la plata i or, llevat els vasos sagrats, que constituïa el ric tresor de l'església catedral, i que una volta fet fos posat a disposició del rei per tal d'atendre les urgències de la lluita. I així com es manava, fou complimentat i després es trametia l'inventari a la Cort.

Ja en possessió de la diòcesi, el Bisbe Nadal començava la tasca pastoral pel bon aconduïment. El 21 febrer, i amb motiu del temps quaresmal, publicava un edicte general pel que manava als rectors que complissen els edictes dels predecessors, i els encarregava que els diumenges i festes colents al matí explicassen al poble l'Evangeli i al capvespre el Catecisme, i que curessen de recordar

als fidels les obligacions pròpies de llur estat, singularment la de fugir dels vicis i de l'ociositat, que és mare de tots ells, i fan al viciós membre inútil de la societat; i als pares l'obligació d'enviar els fills a les escoles de primeres lletres, la creació de les quals vol que promoguin els rectors en llurs parròquies, on encara no n'hi hagi, o almenys prestin ajut als Ajuntaments i Consells.

Les escoles, regides per mestres de vida exemplar i de suficiència científica, i on s'ensenyàs almenys Doctrina cristiana, llegir, escriure i comptar, era pel nostre Bisbe la il·lusió màxima per la regeneració dels pobles i que encobeí tota la vida. ¡Com es preocupà sempre de l'educació i instrucció del poble, del seu profit, bé material, bé espiritual! A aquest fi, s'adreçaren els seus esforços amb resultats positius. Ultra això, recorda als metges la responsabilitat en què incorren i la pena d'excomunió contra ells llançada, si al cap de tres dies de llur visita a un malalt, no li parlen de la recepció dels Sagraments, amb altres disposicions filles d'un zel ardent. Pel poble de Mancor, d'on fou vicari, tengué proves d'exquisida gentilesa. Aquest any, volgué assistir el capvespre a la processó del Corpus, portant el Santíssim, revestit d'ornaments pontificals, i assistit del Vicari General, Secretari i altres sacerdots. Veient que l'antiga església, que tantes voltes fou testimoni del seu ministeri exemplar, no responia a les necessitats del poble, amb el senyor de Massanella, don Guillem Abri Descallar, pensaren bastir-ne una de nova i per això comanaven el plans el Rvt. P. Fr. Miquel de Petra, caputxí, a qui Mallorca tantes obres deu, oncle del que llavors n'era vicari, el Sr. Vadell. Per a portar a la pràctica el projecte, se nomenava una comissió, i el Bisbe cedia espontàniament el delme que percebia dins el terme de Selva, que pujava a la important quantitat de mil dues-centes trenta cinc lliures.

Fou un fet ben remarcable en la història eclesiàstica de Mallorca, i que serveix de magnífica portalada al Pontificat del nostre Bisbe, la restauració a Menorca de la Seu episcopal, que antigament ocuparen Sever i Macari. L'anomenament de primer Bisbe caigué en la persona de Mn. Antoni Vila, Canonge de la Seu mallorquina. Les lluites sostingudes amb el Governador anglès Enric Eduard Fox, temperament ferotjament absolutista, posaren de relleu el tremp i la prudència del novell Prelat.

El pillatge i el cors, en tant, seguien ensenyorint-se del mar, transmutat en ample teatre de lluita. Sovint ancoren al nostre port les naus que segueixen llurs rutes insegures, i les tripulacions, mig

esporugides encara, encomanen als oients, amb la relació dels fets, l'emoció inesborrable. Dia 26 d'agost (1795), arribava la llanxa del patró mallorquí Joan Ramon Verger, amb la gent que pogué salvar de la tartana, i declara, angoixat encara per l'esglai del passat perill que el té esmaperdut, que cinc dies enrera havia partit cap a Cartagena i a les deu del mateix dia, entre Mallorca i Eivissa, fou abordat per una galeota, que flamejava al pal bandera algerina, el patró de la qual rallava l'àrab. Una volta saltat a bord, arriava la dessusdita bandera i n'alçava una altra de francesa, i tots llavors es trobaven presoners. Dins la galeota, veieren un escamot d'eivissencs, el quals, segons declararen, foren capturats mentre venien a Mallorca en el xabec del patró Joan Riera. Els precés, però, del patró Verger, aconseguien del corsari que els fos tornada nau, robes i algunes caixetes, on estojaven els cabals. El càstig no es feia esperar, tanmateix. Sabedor el Capità General del fet, manà la immediata sortida de la corbeta de S. M. "San Gil" a les ordres de D. Manuel Salazar, el qual feia alçar veles, i en breu temps es feia fonedís a l'horitzó. El mateix dia tornava portant de remolc, a manera de trofeu, el corsari francès. L'èxit d'aquesta primera intervenció infongué gosadia als mariners mallorquins, en tal forma que després anaren somniant preses heròiques, a mesura de llurs desitjos. L'endemà 27, per Ciutat corria la veu que al port d'Andraitx amarrava un corsari; però el rumor no passava més enllà d'una fantasia brodada per la prevenció fàcil.

Una commemoració ben oportuna venia a distreure placèvolament l'atenció del poble, massa tivant: la festa onomàstica de la reina, que el Capità General volgué festejar magníficament. La nit abans (24 agost), il·luminava la plaça del Born amb trenta fogarils, mentre dalt un cadafal "dues orquestres de música tocaven alternativament concerts" fins mitja nit passada. Al seu entorn, s'arremolinava bona gernació, desitjosa de delitar-se amb el concert, i alhora de fruir la tèbia carícia de l'embatol qui entrava de la mar. I els ciutadans prenién goig de passejar-se confiadament a la claror dels focs, que ageganten les ombres projectades, o de veure, els curiosos, des d'algun cafè estant o del veïnatge, a aquells anant i venint instintivament, com abelles ran de la caiera. Per allà, passava ufana la senyora, que rumbeja rebocillo doble o triple, fermat sota la barba, de seda, florejat i brodat amb randes, a l'agulleta, caient davant amb dues puntes que pudorosament portava agafades o fermades. Sota aquesta peça de vestir, tan gentil com senzilla, por-

tada a Mallorca per dames catalanes, voltava el coll femeninament ambarí, un collar de perles, d'on penjava una creu d'or o de Malta. La mantellina, el gipó negre i la falda completaven la indumentària. Cadena d'or voltava el cos, com cinyell preuat, caient formosament a un costat amb una joia d'orfebreria al cap d'avall. Damunt el gipó, corria una vieta d'or, d'on penjava un medalló, que tancava gelosament i amb afecte amorosit el retrat del pare o del promès, i gairebé sempre la imatge d'un sant. Fregant el colze de la dama empiulada i de qui ha alt, passava la gent de servei, la menestralia, abillada conformement el seu estament, amb rebocillo d'indiana o de mussolina menys fina que el de la gent polent. Les sabates són escotades i alts els talons. La jovenalla presumida porta civella al calçat i calces color de perla, calçons amples de gro, un mocador de seda cenyit al cos, camisa de lli, oberta la pitrera, guardapits de seda negre i gec de tafetà, també negre. Els vells porten perruca, capell tricorni i capa negre. La plaça del Born restava enquadra dins un marc de cases, d'aspecte trist, i era de planta irregular. Les Cases de la Ciutat foren il·luminades i endomassades, i les efigies dels fills il·lustres, penjades a la façana, en públic homenatge. Llavors, com ara, estaven de moda els convits, aprofitant qualsevol avinentesa. L'indendent Blai d'Aranza cregué que era bona la present, i asseia a la taula més de cinquanta convidats, entre els quals es comptava el Bisbe Nadal. Amenitzà el dinar amb "diferents sonates" la música militar dels voluntaris de Tarragona, que des de la desteta de Roses sojornava a Mallorca, i al capvespre no mancava la triple salva d'artilleria de terra, a la que contestava la corbeta "San Gil" ancorada dins el port. Cap al tard, el Born tornava il·luminar-se amb la claror rogenca dels festers "mentre les dues capelles de música repetiren les tocadetes dels cadafals, i a proporcionada distància de la guarnició, adelitant alternativament el poble".

Però tot això era un respir necessari en la vida atzarosa de la ciutat. Bé el necessitava, sobretot els capitulars, els quals asseguts en confortables cadires de cuir deliberaven amb seny el mitjà d'alliberar l'illa d'una fam amenaçadora. La collita bladera d'enguany fou d'unes 270.465 quarteres, de les que calia descomptar-ne una quantitat per a la sembra. Segons els seus comptes, calia portar a Mallorca unes cent mil quarteres. Entre els mitjans acordats, fou un el de demanar manllevades a S. M. unes vint mil quarteres; l'altre el d'apel·lar als premis a favor dels qui n'introduïssen. En tant,

el Corregidor de la Ciutat publicava un pregó pel que vedava de vendre blat per emmagatzemar i per després ésser venut a més preu. Però el fiscal de l'Audiència casualment es topà amb els qui el publicaven i usant de les facultats que el càrrec li concedia suspenia l'esmentada publicació, per no saber-ne res de l'Acord. Enfellonit el Corregidor, i a causa del despit, en publicava un altre i, encara, tot adreçant-se a l'Audiència, tractava desconsideradament el Fiscal. L'afer meresqué l'atenció de l'Acord, el qual declarava la lleugeressa amb què s'havia comportat el Corregidor amb ell, excedint-se en les seves atribucions, i amb el Magistrat, mereixedor de millor tractament. Greus eren les dificultats a vèncer. Ultra restar exhaurits els cabals comuns per les sovintejadores despeses amb què contribuïa l'illa a la guerra, a les que calia afegir els 12.000 rals mensuals que costaven els serveis sanitaris, puix s'havia declarat la pesta a Tunís i altres poblacions africanes, el blat devia anar-se a cercar a les costes espanyoles o més lluny encara, a les d'Itàlia o a les seves illes, amb l'aggravant de tenir el comerç mallorquí poques naus, ja que la major part restaven ocupades en tragar a l'exèrcit els quaranta mil quintars de palla que tocaren en sort a Mallorca. Els patrons Pujol, Tòfol, Thomàs, Oliver, Silló de Santa Catarina, Cura, Sansaloni, Lull i altres estan ben enfeinats, carregat-ne a Cala Pi, Son Verí, l'Estanyol, Garonda i altres indrets de la costa. Si el regidor Martí Brondo afora tots els queviures, aquesta pensada tan radical indigna els hortolans, els quals fan arribar fins a les Cases de la Ciutat llurs protestes irades i l'amenaça d'una vaga en la feina del camp. ¡Decididament les vagues no són d'encuny modern, com tampoc l'abús de sous! Vegi's, sinó, tocant a aquest darrer punt, el decret de 20 d'agost d'antany, que suspèn d'un sou al qui en tengués dos, i el decret de tres dies abans que ordena descomptar el quatre per cent sobre els sous majors de vuit-cents ducats.

Tant com el blat, escassejava la carn. Per això la Ciutat oferí premis als ciutadans que en portassen de fora, i, encara, juntament amb el Capità General, escriví una lletra al Bei d'Alger, per tal que permetés l'extracció de carns. Contestà aquest accedint als desitjos manifestats; mes el Cònsul espanyol certificava a un i altre que no s'atancassen a fer-ho, car els àrabs covaven sentiments fonament antiespanyolistes. Tot passava tanta fretura que les paròquies, llevat la Seu, no feren les lledànies per falta de cera.

El comerç responia en tal forma a la invitació de la Ciutat

que en dos mesos portà a Mallorca més de vint mil quarteres de blat, i seguidament s'apressava a cobrar les gratificacions promeses. Així, el patró Pere A. Toldrà presenta un pediment per tal d'ésser regradat de les 4.800 fanegues de blat; N'Antoni Guia, comerciant, demana els 2.000 pesos que li pertoquen per les 9.743 que aportà de Sicília i Sardenya, presentant el justificatiu de la reial Duana; Francesca Suau, vídua, el premi de les 1.200 quarteres que el seu marit En Sabater entrà; el mercader jueu, Simó Abucaia per les 3.500 que transportà a bord del seu vaixell "Estrella reluciente" i així els restants. L'Inspector de Marina, com que no comptava amb diners per satisfer als voluntaris la gratificació i altres mercès promeses, posava un ofici al Capità General i aquest demanava a l'ensems, per via de bestreta, a la Junta de cabals comuns 4.000 pesos. Aquesta, però, sens triga, amb polides paraules li feia patent la impossibilitat, car els cabals existents no permetien atendre ni les necessitats més peremptòries. Insistí el Capità General, clamant que el reial servei no podia romandre perjudicat ni obscurit el nom de S. M. La Junta, complaent, li oferia 30.000 rals, aplicadors als premis dels voluntaris. Aquesta vegada, però, aquesta crida no desvetllà l'entusiasme d'abans, ni els matriculats foren d'excel·lent condició social. Fos que flotàs en l'ambient un pressentiment fatalista, el cert és que els casos de desertió sovintejaven i es multiplicaven les disposicions de les Autoritats, per tal de minvar els efectes de la defecció. Ben pueril esdevenia la que donava el Capità General, suggerida per l'Inspector de Marina, de no permetre que servissen a les possessions de la nostra pagesia, en qualitat de missatges, més que els veïns del poble. Així creia posar les mans fàcilment damunt els fugitius, quan en la pràctica no aconseguia altra cosa que el trastorn general, que els mateixos Batlles corregueren a fer-li patent. Bastà, però, que amb paraules paternals aconsellàs als desertors de presentar-se a les justícies, per veure's obeït a gratcient.

Bé prou mostrava el prop anomenat Inspector que en totes les seves coses no havia merescut la benedicció de la fortuna. Fou un desencert evident el bàndol en què manava que les persones que haguessen participació en qualsevol gènere de naus mantenguessen un home al servei de mar.

Mes, què us diria? Totes aquestes circumstàncies malestrugues afavorien definitivament els anhels, llargament exposats i a prova de constància i resignació mantenguts, d'un nucli de famílies deter-

minat. Sempre veien desateses llurs justificades peticions; ara, contràriament i a despit de llur esperança, eren acollides i lloades. ¡Com havien canviat les coses! L'Audiència de Mallorca, l'1 de març de 1794, informava desfavorablement la representació que N'Antoni Aguiló adreçava al Duc de l'Alcúdia el 29 octubre de l'any anterior, en el sentit que ja que aquelles famílies no formaven part de l'exèrcit, ultra l'allistament que es comprometia fer de 600 homes, els fos imposat un recàrreg del tres per cent, conformement als béns, destinat al proveïment dels dits soldats. El mateix Aguiló es comprometia a cobrar-lo gratuïtament. L'Audiència, en lloc d'encobeir l'esmentada proposta, la rebutjava per perjudicial i gravosa. Per quins motius? Perquè l'allistament de 600 persones fóra ruïnós per les dessusdites famílies, i perquè fóra anar contra l'amor que tostemps mostrà a favor dels seus vassalls el rei, qui ho espera tot per mitjà de generositat i no de la força, i menys per carregament de noves contribucions. Així esdevendria evident injustícia, puix gravaria una part dels vassalls amb doble contribució, tant en béns com en persones, "pensament mal concertat i pitjor paït". A més, posat que n'existissen 500 famílies—que ja és suposar molt, puix que en 1773 n'hi havia 403, segons l'empadronament llavors fet—, a raó de quatre persones per família, ens donaria el nombre de 2.000, meitat homes i meitat dones. Dels primers, caldria descomptar els menors de dies i els majors, malalts i inútils, sens oblidar els que "útilment resten empleats en les arts i oficis, que són molts, ja que d'ells és compost el gremi de platers, velluters del Carrer i marxants, i si la intenció de S. M. és que no sien en defalliment les arts i l'agricultura amb els allistaments voluntaris, ¿què no patiran amb el que ara es demana forçat?"

L'exacció del tres per cent damunt el capital seria duríssima. Bé és veritat que els cadastres generals no registren el valor real de les terres. Amb tot, és tan pesant la somada, no ja de contribucions territorials sinó també de gavelles municipals, que si el novell impost s'obligàs a pagar-lo, "l'illa es tornaria una roca en mig del mar". Les famílies benestants que d'entre aquelles feren ofertes al Capità General, segons consta en la llista que aquest imprimí per memòria, bé prou paguen el que correspon a llurs cabals en les talles generals, com els restants propietaris i comerciants. Amb aquestes raons era rebutjada per l'Audiència la dita representació.

Humanament parlant, s'explica la causa de tanta deserció. Fins a oïdes del poble arribaven els clams del cavaller regidor, marquès de la Cova, aixecats al clos del Consell, tot demanant que S. M. enviàs a Mallorca els soldats del Regiment de Milícies, que gemegaven malalts a Hostalrich, lluny de la cura dels seus. Amb els ulls roats de llàgrimes, i amb la pena que els inflava el pit, els mallorquins un dia i un altre contemplaven com varaven a la badia els vaixells de la reial armada "San Cristóbal", "Arrogante", "San Agustín", "San Fernando" a les ordres del brigadier Francesc Delgado; l'"Atlante" patronejat per don Gonçal Vallejo; "Santa Brígida", per don Ermengol Barrera; la fragata "Santa Mónica" per Fèlix Onell; "Bahama", "Serio" i altres, convertits els més en hospitals de soldats atacats de calentures pútrides, procedents del port de Roses i de la desventurada lluita del Rosselló; i els restants demanant auxili. Amainat el temporal, sense demanar permís a ningú, eren desembarcats els malalts i portats als hospitals "contagiant després tota la Ciutat" com observa el *Cronicón*, si bé amb greu inexactitud. Pels qui romanien a bord, de pas cap a Cartagena, el cap de l'esquadra reclamava urgentment aliments, que tan escassejaven a terra. En la petició, sollicitava solament un nombre prudent de gallines, puix coneixia les disposicions prohibitives en aquest afer del Reial Acord, lliberalitat, afegia, amb veu ennuegada, "que havia d'ésser ben vista de part dels mallorquins, els quals amb gran edificació seva s'havien lliurat als actes més heroics d'humanitat, així als carrers com als paratges públics, llewant-se de la boca el menjar, i del cos la roba per tal d'atendre els dissortats mariners".

Amb tot i ésser tan greus els moments i de tanta responsabilitat, meravella contemplar les nostres Autoritats entretengudes en una espècie de pugilisme ordenancista. De la més petita manifestació pública havia d'emergir la nota estrident. Semblava que un fat amarg regia els fets i les hores i els volers dels homes, gairebé sempre terrenals i miseriosos. La festa del Corpus no se'n podia veure escàpola. Don Josep González, Comandant del Batalló de voluntaris de Tarragona, única tropa d'infanteria que aleshores sojornava ací, es negava a estendre en el sòl la bandera perquè hi passàs el Santíssim. El motiu ocasional sembla que el donaren els quatre canonges, anomenats de *port*, que anaven dos a dos vora la Custòdia, davant i darrera, els quals s'entestaren a trepitjar la bandera, quan sempre la tocaven, tot passant damunt. L'enfellonit

militar, menyspreant ordres superiors, manava que aquella fos tan sols baixada reverencialment al pas de la Custòdia, no sense protesta del Capítol, que ho feia arribar a oïment del rei.

ANTONI PONS

(Continuarà)

RECULLS DE FORA

Reunides durant tot el mes, malgrat l'evident cansament dels diputats, les Corts de Madrid han duit una vida lènguia seguint la discussió de la Llei d'arrendaments rústics, que suscità distints incidents amb l'oposició agrària. Dia 11, fou derogada definitivament la Llei de defensa de la República. A finals de mes, davant la viva obstrucció dels agraris, s'amenaça amb la sessió permanent i és aprovat l'art. 16 de la llei d'arrendaments.

En la sessió del 17, precedida d'una crida del govern a la majoria feta en dies anteriors, són aprovades per fi les lleis pendents del "quòrum", que obté el govern per 232 vots, per la creació i dotació del nou Ministeri d'Indústria i Comerç, per 226 vots la llei d'obres d'Alacant, i per 226 vots la llei de bases pel reclutament i reemplaçament de l'Armada. El "quòrum" era de 223 vots.

Un altre incident polític del mes foren les innegables dificultats sorgides en la qüestió del traspàs de serveis a Catalunya en el curs dels treballs d'aplicació de l'Estatut, dificultats motivades per la diferència de criteri a aplicar a la valoració de determinats serveis, entre el Ministeri d'Hisenda i la Generalitat. Passada l'efervescència del primers dies, la qüestió sembla resolta amb un ajornament.

Arribat a un acord en el traspàs de l'ordre públic, dia 30 fou nomenat pel Govern de Madrid Governador General de Catalunya i pel Govern de la Generalitat Comissari General d'Ordre Públic, el Sr. Joan Selves, fins ara Conseller de Governació de la Generalitat. El càrrec de Governador General és per un terme màxim de tres mesos, al final dels quals quedarà extingida definitivament tota representació governativa del Govern central a Catalunya, i traspassats tots els serveis de governació i ordre públic.

Després de quatre mesos de vaga, que és tot un "record", per fi dia 11 en una reunió de la representació patronal i el comitè de vaga foren aprovades les bases que posaren fi a la del ram de construcció, a Barcelona. Els punts principals que posaren terme al conflicte són: l'adopció de la setmana de 44 hores, l'augment d'1 pta. de jornal als peons i d'1,20 als paletes, i deixar en suspens la intervenció dels delegats sindicals en les obres.

El Parlament de Catalunya aprovà en la seva sessió de dia 11 d'agost la totalitat de la nova llei municipal de Catalunya, i suspengué tot seguit les sessions. Abans d'aixecar la de l'11, el Conseller de Governació declarà

que, per a la primera renovació total dels Ajuntaments catalans, es faran les eleccions en un terme que no passaria de tres mesos.

L'anomenat "viatge triangular" que representants de Galícia, Euzcadi i Catalunya han realitzat aquest mes per aquelles terres, i el ressò que se n'ha fet la premsa, haurà revelat a l'opinió espanyola la força i la vivor d'una opinió nacionalista, descentralitzadora i renovadora de l'estructura bàsica de l'Estat per vies cregudes legítimament més lògiques i d'acord amb la naturalesa autèntica dels distints pobles hispànics.

Constituïda pel pacte, autèntic i signat, de Santiago de Compostela, "Galeuzca", aquell viatge ha estat una demostració de germanor i voluntat d'ajuda mútua dels tres grups hispànics enfront de la persecució que, seguint procediments i normes autènticament monàrquics i contrariant l'esperit de l'altre pacte, el de Sant Sebastià, manté a Bascònia la República espanyola, i a favor de la completa llibertat nacional de gallecs, bascos i catalans.

Un dels temes més curiosos que hauran ocupat l'atenció dels lectors de diaris aquest mes haurà estat la ressenya de la la tempestat política desencadenada en la minúscula i mil·lenària república d'Andorra, passada per uns dies al primer pla de la curiositat internacional.

El que ha passat a Andorra, en resum, ha estat la rebel·lió o desobediència de les autoritats del país a la més alta dels representants dels dos coprínceps andorrans, el President de França i el Bisbe de la Seu d'Urgell. Les causes remotes, i en gran part pròximes, d'aquest estat de fet estan en la infiltració al territori andorrà de la cobejança del gran capitalisme creador de la "Fhasa" i que darrerament pretenia explotar a les valls pirenenques una loteria i el joc.

El conflicte d'aquest estiu arranca de la sentència de 25 setembre 1932 que destituïa el Conseller d'Andorra la Vella, Esteve Negui, addicte als coprínceps. El destituït recorregué de la sentència davant els Veguers els quals manaren d'ofici que fos reposat, i foren desobeïts; ho manaren després per decret, i foren igualment desobeïts. Aleshores, es formà el tribunal de Corts i per sentència d'aquest de 10 juny es manà la destitució dels consellers rebels; sentència que tampoc fou acatada. El 17 juliol, els coprínceps publicaren un decret modificatiu del règim electoral i disposant un Consell provisional mentre no se celebrassin les eleccions. Desobeïts també en això, entren a Andorra per Soldeu els gendarmes francesos, assumeix el poder el Veguer francès Sumaliu, i sense incidents es fan les eleccions el 31 d'agost, data senyalada pels coprínceps, amb el resultat, malgrat totes les propagandes i desobediències, d'una majoria de 17 entre un total de 24, a favor dels partidaris dels coprínceps.

El mes d'agost ha vist la liquidació desastrosa d'una altra dictadura: la cubana del President Gerardo Machado y Morales. El malestar al país era patent ja de vell—la qüestió del sucre entre d'altres,—i també l'oposició a la dictadura. Arribada aquesta oposició a un punt crític, el President refusa de dimissionar el 9 d'agost i declara l'estat de guerra a tota l'illa. Per fi, davant l'hostilitat manifesta de l'exèrcit, dia 11 presenta la dimissió el Ge-

neral Machado, entrega el Poder al General A. Herrera, i fuig en avió. L'endemà, l'exèrcit, sostengut per tots els partits polítics, designa president provisional al Dr. Carlos Manuel de Céspedes i es forma un govern de concentració nacional.

A Ginebra, el 30 de juny, fou closa la 17.ª sessió de la Conferència Internacional del Treball, oberta el 8 del mateix mes. En ella foren preses resolucions que tendeixen a assegurar la igualtat de tracte entre els obrers, per via de convenció entre els Estats; fou invitat el Consell d'administració a provocar una conferència tripartita en vista a assegurar la ratificació simultània de la durada del treball en les mines de carbó, votada per la Conferència de 1931, i a tractar la manera d'urgir un acord internacional sobre la coordinació dels grans treballs públics; s'adoptaren convencions referents a l'assegurança obligatòria de vellesa, invalidesa i mort dels assalariats, empreses industrials i comercials, professions liberals, treballadors a domicili, criats, i convencions idèntiques pels obrers agrícoles, i fou votada una moció que tendeix a la supressió de les hores de treball suplementàries.

Als Estats Units entra en vigor el 1.er agost la N. R. A. (National Recovery Act o novella era econòmica) i amb ella l'atreuït pla del president Roosevelt pel redreçament econòmic del país.

A Ginebra, es reuní el 3 d'agost en sessió extraordinària el Consell de la S. D. N. per tractar del conflicte Bolívia-Paraguay; el Consell demana a l'Argentina, Brasil, Xile i Perú de suggerir una fórmula pràctica de pau.

Després d'haver estat empresonat amb la seva muller i 32 partidaris, per predicar la represa de la campanya de desobediència civil, és alliberat el 1.er d'agost el Mahatma Gandhi i arrestat al punt de bell nou. El 4 d'agost, és condemnat a un any de presó i règim de dret comú.

Dia 1.er de juliol, en vista que els enginyers anglesos Thornton i W. H. Macdonald, condemnats a Moscou el 18 abril, havien estat posats en llibertat, fou aixecada pel govern anglès la prohibició d'importar mercaderies russes.

El 12 d'agost, arriben triomfalment a Ostia (Roma) el general Balbo i els seus 23 hidros després del seu gran viatge transatlàntic de 20.000 km. iniciat l'1 de juliol.

Un altre gran record aeronàutic del present estiu és el de Willy Post qui en 7 dies i 18 hores clou la volta el món a Floyd Bennet (New York) el 23 juliol.

El 5 d'agost, surten del mateix Floyd Bennet Field els aviadors francesos Rossi i Codos, que aterren dia 7 a Rayak (Síria) batent el record mundial de distància en línia recta: 9.463 km. en 55 hores 25 minuts.

A Vilanova i Geltrú, ha estat commemorat el primer centenari del poeta Manuel de Cabanyes (1808-1833), aquell a qui mossèn Costa anomenà el Pindar de Catalunya i Cantor sense llengua, sobre la tomba del qual perdura un oblit immerescut que l'homenatge d'enguany haurà vengut a desmentir en part.

Del 28 juny al 5 de juliol, estigué oberta a Barcelona la II Fira del dibuix, que aplegà, entre les deu Galeries d'Art que hi prengueren part, fins a quatre-cents expositors amb un conjunt de deu mil dibuixos. El lloc de l'exposició era el passeig de Gràcia, lateral esquerra, entre plaça de Catalunya i Corts Catalanes.

Per acord de les Comissions Municipals de Cultura i de Parc i Palaus de Montjuïc, ha estat cedit a la Junta de Museus de Barcelana l'edifici conegut per "Pavelló del Roserar" per tal d'instalar-hi el Gabinet Numismàtic de Catalunya. El projecte és de destinar la planta baixa a Biblioteca, sala de treball, laboratori, saleta de conferències, exposió de la morfologia numismàtica; i al pis primer: sèries de Roses i Empúries, hispànica, sèrie general espanyola, sèrie general catalana, assaigs, pesals, pàtines i falses monedes, medalles, jetons, besseres i pallofes. Tant pels serveis científics com pel novíssim sistema d'instal·lació, es va en camí d'obtenir un dels museus numismàtics més interessants d'Europa.

Ha estat decidida la celebració a Madrid, els dies 10 a 17 de juny de 1934, del IX Congrés Internacional de Química pura i aplicada. La secretaria general del Congrés és instal·lada a San Bernardo, 49, Madrid.

El gran premi de literatura (10.000 frs.) ha estat atorgat enguany (el 29 juny) per l'Acadèmia francesa a M. Henri Duvernois, pel conjunt de la seva obra; el premi Broquette-Gonin (10.000 frs.) a M. Edmon Pilon, també per l'obra conjunta; el premi de novel·la (5.000 frs.) a M. Roger Chauviré per la seva obra *Mademoiselle de Boisdauphin*.

Les cinc Acadèmies reunides de l'Institut de France atorgaren els dos premis Osiris (100.000 frs. cada un) en 5 de juliol, al Mariscal Lyautey i a M. Camille Jullian.

A Oslo, ha estat inaugurat recentment el primer Museu polar del món. Està instal·lat a bord del *Fram*, i s'hi poden veure objectes i documentació referent a la majoria d'expedicions polars i retrats de tots els exploradors.

És d'esmentar la mort de Luc Beltrani, arquitecte restaurador del Vaticà i autor del projecte de la nova Pinacoteca inaugurada l'any passat; de M. Arthur Kingsley-Porter, arqueòleg eminent, autor de treballs de primer ordre sobre l'escultura romànica espanyola, mort d'accident a les costes d'Irlanda; de Lord Grey, polític anglès, ministre d'Estat durant la guerra

europea; del biòleg professor Joan Schmidt, de Copenhague; de D. José de Elola (1859-1933), general de l'Estat Major espanyol, enginyer geògraf, ex-director de l'Institut Geogràfic i Catastral, autor de *Planimetria de precisión*, *Levantamientos y reconocimientos topográficos*, i altres obres científiques i literàries, que havia popularitzat el pseudònim de "Coronel Ignotus"; del Dr. T. Rice Holmes, historiador i llatíista anglès, autor de treballs que fan autoritat sobre Juli Cèsar i la seva època; a Milà, morí en la misèria i als 77 anys Guy de Lusignan (fill de Lleó XIII, rei de Korassan, entre Pèrsia i Afghanistan), que era el darrer descendent dels Comnenos, fundadors de l'imperi de Trebizonda, que havien ocupat els tron d'Armènia diverses vegades i estat reis de Jerusalem i de Xipre; del compositor alemany Max Von Schillings, autor de l'òpera *Ingwelde*, de l'acompanyament de l'*Orestia* d'Esquil, del Faust i de Goethe, i nombrosos cants i simfonies; de Dom Fernand Lothier, abat de Saint Waudrille (França), autor de nombrosos treballs d'història.

* * *

Havia començat l'agost a Madrid amb unes sessions de Corts sense pena ni glòria, seguint la discussió dels projectes de llei d'Arrendaments rústics i de Jubilació del Professorat. Les dificultats polítiques del Govern eren, malgrat tot, evidents, i general la creença en una pròxima crisi. A la sortida del Consell de Ministres del Palau Nacional, dia 8 de setembre, el Sr. Azaña anuncià haver presentada la dimissió total del Gabinet. El mateix dia començà S. E. el President Alcalà-Zamora les consultes, i desfilaren per Palau, a aquest efecte, aquell dia i successius, els Srs. Besteiro, Lerroux, Cabello, Gordon Ordax, Santaló, Ruiz Funes, Gómez Paratxa, Maura, Franchy Roca, Soriano, Iranzo, Castrillo, Botella, Sánchez Román, Ortega Gasset, Ossorio, Alba, Melquiades Alvarez, Marañón, Unamuno, Hurtado. Dia 9 al vespre, fou encarregat de formar Govern el cap de partit radical Sr. A. Lerroux, el qual començà l'endemà les gestions per assolir una concentració republicana a la que es negaren d'antuvi els partits que formaven part del govern anterior. El dia 11, però, canviaren les coses; Acció Republicana, Esquerra R. de Catalunya, Radicals socialistes i Orga es decidiren per la col·laboració, i dia 12 al matí quedava constituït el nou Ministeri en la següent forma:

Presidència, Lerroux; Governació, D. Martínez Barrio (radical); Guerra, Joan J. Rocha (radical); Justícia, Josep Botella Asensi (radical-socialista); Finances, Antoni Lara (radical); Estat, Claudi Sánchez Alborno (Acció Republicana); Obres Públiques, Rafel Guerra del Rio (radical); Instrucció Pública, Domènec Barnés (radical-socialista); Indústria i Comerç, Laureà Gómez Paratxa (O. R. G. A.); Comunicacions, Miquel Santaló (Esquerra Catalana); Agricultura, Ramon Fedec (radical-socialista); Marina, Vicenç Iranzo (Independent, procedent de l'Agrupació al Servei de la República); i Treball, Ricard Samper (radical).

En el Consell de Ministres de dia 15 el nou Govern decidí no presentar-se a les Corts fins el 2 d'octubre.

* * *

Una de les causes pròximes de la crisi del Govern Azaña fou sens dubte el resultat manifestament advers al dit govern de les eleccions de vocals del Tribunal de Garanties celebrades el diumenge 3 de setembre. En aquestes eleccions, en sufragi de segon grau per votació entre els Ajuntaments de tota Espanya, exceptuats els de Catalunya, les oposicions, dretes

i radicals, obtengueren, 39.193 vots contra 12.910 obtinguts per les esquerres governamentals.

Dia 10, es verificaren les eleccions de vocals representants dels Col·legis d'advocats de tota Espanya, resultant també derrotats els candidats governamentals, i elegits els senyors J. Calvo Sotelo i C. Silió.

El 4 de setembre, prengué possessió del càrrec de Governador General de Catalunya, nomenat pel Govern Azafia, el Sr. Joan Selves Carner, Conseller de Governació fins aquell dia del Govern de la Generalitat.

El diumenge dia 3, a la tarda, es reuní en sessió extraordinària el Parlament Català per procedir a l'elecció dels vocals representant a Catalunya, titular i suplent, en el Tribunal de Garanties, i foren elegits els Srs. Antoni M.ª Sbert i Josep Quero, respectivament, per 43 vots i 3 en blanc.

El dia 11 de setembre, festa nacional catalana, fou commemorat extraordinàriament a Barcelona i arreu de Catalunya.

Fracassades les gestions per arribar a una avenença entre el partit Esquerra Republicana de Catalunya i el grup o escissió dels de *L'Opinió*—Lluhi, Casanelles, Xirau, Comes i Terradelles,—i no havent-se assolit cap acord en les reunions conciliatòries tengudes a la Generalitat a primers d'agost, la divisió de l'Esquerra es palesà més que mai amb la publicació del "Manifest" llançat al públic pels de *L'Opinió*, i extensament comentat per la premsa. En la sessió de l'Ajuntament de Barcelona de dia 20, s'arribà per part d'alguns regidors a l'agressió personal dels adversaris amb motiu de discutir-se una concessió de noves línies d'autòmnibus.

Grans manifestacions de distint caràcter, a l'estranger, foren el Congrés Nacional-Socialista de Nuremberg, a primers de mes, clos amb la desfílada de les uniformades milícies nazis, el Congrés Catòlic de Viena, amb assistència de més de 40 mil congressistes.

En el Centre d'Estudis Històrics de Madrid ha començat els seus treballs la nova secció de Filologia Clàssica, dirigida pel prof. G. Bonfante, de Roma, auxiliat pels profs. D. José Manuel Pabón, de la Universitat de Salamanca, D. Clemente Hernando, de l'Institut de Gijón, les senyoretes Rosla i Belloso, i els Srs. Magariñol i García López.

En el pla de la nova secció figura una edició de clàssics; la formació d'un lèxic de les cartes de Ciceró, la publicació d'un Butlletí destinat a recollir els treballs d'investigació sobre filologia clàssica i lingüística; i en general, els temes relacionats amb la cultura llatina a Espanya.

Ha inaugurat la seva publicació enguany, pel gener, la *Hispania Review*, dirigida pel prof. J. P. W. Crawford, sota els auspicis de la secció espanyola de la "Modern Language Association of America" i de la Universitat de Pensylvania.

Suscripció anyal 4 dòlars. Administració: The University of Pennsylvania Press, 3622 Locust St., Philadelphia. Pa. U. S. A.

A Santander, estigué reunit, del 10 al 12 d'agost, el 4.^t Congrés de la Federació internacional d'Associacions de Mestres. Foren excluïts del Congrés els delegats alemanys. La reunió féu present els danys que per a les joves generacions representa tota reducció de crèdits afectats a obres d'educació; es preocupà de la sort dels fills dels sense feina i dels adolescents víctimes de l'atur, i prometé el seu concurs a les grans organitzacions culturals i corporatives, en les seves lluites contra les corporacions econòmiques hostils als acords mundials. Confirmà el Congrés la seva adhesió a l'obra de cooperació pacífica dels pobles i demanà el desarmament de les nacions.

Per la primera quinzena d'octubre s'anuncia l'aparició de dues noves revistes catalanes: *Art*, publicació de la Junta Municipal d'Exposicions d'Art, 10 números a l'any, 32 pp. amb 60 il·lustracions; i *Appel Catalan*, que es publicarà en francès a Ginebra.

Llibres nous:

Josep Lleonart: *Manual d'història de la cultura* (Col·lecció Popular Barcino).—Sinibald de Mas: *La Xina* (C. P. B.).—Pere Bohigas: *Resum d'història del llibre* (C. P. B.).—Carles Fages de Climent: "*Climent*", *dos homes del segle XIX*.—Mossèn Camil Geis: *L'antic filòsof i el modern poeta* (Joventut Catòlica de Sabadell).—J. Mateu Llopis: *El país Valencià* (Quaderns d'orientació valencianista).—Dr. Pere Gabarró: *Com cal auxiliar un ferit* (Barcino).—Mossèn Miquel Melendres: *La Muntanya de la Mirra*.—Ramon Tor: *Panorames socials*.—Dr. Lluís Sayé: *Les noves orientacions de la lluita anti-tuberculosa i la seva aplicació a Catalunya* (Monografies mèdiques).—Joan Amades. *El tres i el set, números meravellosos* (Biblioteca de Tradicions populars, IV):

N O T I C I A R I

BANDA DE MÚSICA

Ha donat el primer concert en públic la Banda de música provincial, organitzada amb elements de la "Casa d'Educació Social" i integrada per trenta-vuit músics. Formen part de l'esmentada banda, les infantils de tambors i trompetes, que completen així la part instrumental. Tocaren l'"Obertura" de Cavalleria Rusticana i una "Fantasia" d'Aida, entre altres composicions.

ELS FORAVINGUTS

Des de fa temps patim els mallorquins una gran immigració d'obriers forasters, sobretot murcians, la qual tengué començ amb la reparació i adob de les nostres carreteres, encarregada a contractistes de fora. A penes passa un correu que no porti un nombre més o menys crescut de foravinguts, els quals tot seguit cerquen treball de picapedrer o metallúrgic. No és estrany sentir parlar al carrer més en foraster que no s'hi sentia abans, per aquest motiu.

CENTRAL TELEGRÀFICA

Aquest centre de serveis públics està treballant per tal de comunicar directament Madrid amb la nostra ciutat per mitjà dels cables Barcelona i Xàtiva.

RAMON DEL VALLE INCLAN

Aquest escriptor espanyol ha estat a Mallorca i després de visitar les coves de Manacor, en féu unes delaracions ben displicents a un periodista. Una altra vegada serà més optimista.

INTERCANVI ESCOLAR

Han arribat a Mallorca vint-i-quatre estudiants alemanys acompanyats del doctor Mosle, en viatge d'intercanvi escolar internacional.

ORFEO MALLORQUÍ

Aquesta antiga entitat coral prepara pel mes vinent una excursió col·lectiva a Eivissa.

AERO-TAXI

Aquesta companyia acaba d'inaugurar el servei normal turístic amb l'avió "Dragó", el qual té d'envergadura 14'50 metres i disposa de dos motors de 130 HP, amb possibilitats de fer una velocitat de dos-cents vint-i-cinc qui-

lòmetres per hora i, en creuer, de cent setanta cinc. A la cabina hi caben vuit places. Des de l'aeròdrom del Prat de Llobregat fins al de Son Sant Joan emprà una hora deu minuts.

"PALESTRA" A MALLORCA

Elements d'aquesta entitat cultural i patriòtica també aquest any han vingut a Mallorca, i acampen a la cala de Sant Marçal de Felanitx, on són objecte de singulars atencions.

TURISME

El Foment de Turisme informa que durant el mes de juliol vengueren a Mallorca 16.790 turistes.

CONTRA EL JOC

El Governador ha emprès una saludable campanya contra els establiments on es juga. A alguns els ha imposat penyores per haver-hi sorprès la policia transgressors del manament governatiu.

CASES DE FUSTA

L'entitat industrial "Ribes i Pradell", de Barcelona, ha instal·lat per via de propaganda una de les seves cases de fusta desmontables, en un dels solars de Son Armadans.

FESTA DE NATACIÓ

Els esports de mar sembla que estan al començ de prendre una gran volada a Mallorca. Més d'una volta ens hem hagut de plànyer des d'aquest mateix lloc de la poca afició dels mallorquins a la mar, tot i essent nosaltres un poble essencialment marítim. L'èxit del festival de natació "Trofeu Far" obri el cor a l'optimisme. Més de setanta nadadors es llançaren a l'aigua per atènyer la joia, que guanyava En Jaume Servera. Un públic nombrosíssim fou present a la prova.

EXCURSIÓ ARGELINA

L'entitat cultural argelina "La Nouvelle Fédération Musicale de l'Afrique du Nord" organitzà una excursió a la nostra illa. Els turistes són trenta sis, vint dels quals formen la banda de tambors i cornetes "L'Élan de Bab-el-Qued" sota la direcció de Mr. André Attanasio.

UNA ALTRA EXCURSIÓ

També ha vingut a Mallorca una excursió francesa, composta pel Director Mr. Delareau i cent quaranta vuit estudiants de la "École supérieure et professionnelle de Mirepoids" (Ariège, França). Visitaren Valldemossa, Miramar i Sóller.

LA DIPUTACIÓ

La Diputació ha acordat convocar un concurs per a l'adquisició d'un solar, en el qual serà construïda la nova Casa de Maternitat.

PORTALS NOUS

En aquest paratge s'està edificant una colònia. Actualment, s'hi basteixen una quinzena de xalets.

DEIXALLES PREHISTÒRIQUES

Al terme municipal d'Artà i al lloc de Canyamel s'han trobat unes despulles humanes, mentre uns obrers obrien els fonaments per a un hotel. Estudiad el cas, se creu que es tracta d'uns enterraments que pertanyen a la civilització que es desplega ací, després de la que s'anomena "Cultura dels Talaiots", no més enllà de la centúria quarta abans de J. C.

OSSORIO I GALLARDO

Aprofitant una curta estada a Mallorca, féu un parlament en el Teatre Principal el Diputat a Corts i ex-Ministre, Ossorio i Gallardo. Parlà "De Maura a la República" i evocà els noms dels seus mestres, Maura i Sants Oliver.

ESCOLES UNITÀRIES

El Govern ha concedit a l'Ajuntament de Consell una subvenció de trenta mil pessetes per a un edifici que ha d'agombolar quatre escoles unitàries de nins i nines.

LA CARRETERA DE PALMA A ANDRAITX

Prest s'acabarà l'asfaltament de la carretera que uneix la nostra ciutat amb la vila d'Andraitx.

ESTIUEJANTS

Es veuen molt animades les platges llevantines i ponentines de naturals i foravinguts, i plens els hotels.

TURISME

Ha vengut a Mallorca un estol d'exploradors anglesos aconduïts per l'ex-governador general de Bombai, Mr. Hanvids, tots els quals trescaran la nostra illa.

CONTRA EL NUDISME

El Governador ha emprès una acció contra l'exhibició ja massa desvergonyida de nudisme que feien alguns estrangers.

LA GUÀRDIA CIVIL

L'Inspector general d'aquest cos de seguretat ha promès no minvar el contingent d'aquesta força, destinada al servei de Mallorca.

PREMSA NOVA

Ha eixit a llum una revista titulada "Reportajes: revista social y deportiva" de dotze planes. A l'article de presentació diu que vol ésser una publicació moderna, agradosa a tots, apolítica, i que l'objecte principal serà donar a conèixer setmanalment el moment esportiu, sobretot el que pertany a l'esport més arrelat a Mallorca, les curses de cavalls al trot. Diu, a més, que com que la radiofonia és el seu amic, cada diumenge farà ús d'aquest aliat per enterar a tot Mallorca de les incidències de l'hipòdrom.

ESBARTS DE FORMIGUES

La nostra ciutat s'ha vist envaïda per uns esbarts de formigues voladores, en nombre de molts de milions, novetat que ha atret l'atenció dels curiosos.

POLÍTICS ANGLESES

Procedent d'Alger, arribà al nostre port el transatlàntic "Doric" a bord del qual viatgen una partida de polítics anglesos, pertanyents al partit "tory". Entre altres, recordarem Sir Philip Stort, Lady Stott, Sir Gervais Fantui i Lady Rentoul. També vengueren nombrosos obrers dels sindicats "torys". El vaixell portava hissada la nova bandera del partit conservador anglès.

Els propdits polítics és aquesta la primera vegada que noliegen un vaixell per realitzar un creuer.

PEDREGADA

Un dia apareixen al mestral i llebeig nuvolades amenaçadores. Aviat llancen damunt la nostra Ciutat una forta pedregada, al principi de forma d'avellanes, lesprés de més gran tamany, amb tanta violència que féu bona trencadissa de vidres i deixava blancs els carrers i malmesos molts d'arbres. No es recorda pedregada semblant.

CANALITZACIÓ I PAVIMENTACIÓ

Han començat els actes de propaganda per a preparar la votació en referèndum de l'acord de l'Ajuntament tocant a l'emprèstit per a la canalització de les aigües i pavimentació. El primer acte estigué a càrrec del Director del Laboratori Municipal qui parlà al saló de sessions de la conveniència de depurar les aigües i el seu resultat a la zona de ponent d'aquesta població.

La segona conferència la donà l'enginyer industrial Sr. Molines i parlà del "Projecte de sanejament del subsol de la Ciutat".

La darrera conferència del cicle, a càrrec de l'enginyer municipal, tractà del problema de la canalització.

COLÒNIES ESCOLARS

Han retornat, acabant l'estiueig, les cinc colònies escolars que l'Ajuntament tenia instal·lades a Valldemossa, Quarantena, Bellver, Secar del Real i Establiments.

SUPRESSIÓ DE GUARDAVIES

La Companyia de Ferrocarrils ha suprimit el guardavies al camí de Bunyola a Algaida, i des d'ara un pal amb un rètol en foraster: *Paso sin guarda, Ojo al tren*, estalviarà el servei d'un home. I en haver-hi desgràcies tot seran lamentacions:

LLONJA DE CONTRACTACIÓ

La Llonja de Contractació Provincial de cada dia va mereixent la confiança dels comerciants, perquè han vist un mitjà pràctic de compra i venda de mercaderies. Actualment, són ja molts els pagesos que hi van a fer ofertes de bessó.

MILLORES

El Teatre Liric ha obert la temporada després d'haver-s'hi realitzat notables millores: decoració de la sala, instal·lació elèctrica, canvi de seients del pati per altres més adients i còmodes.

NOVA INDÚSTRIA

A Menorca, prest s'inaugurarà una nova indústria consistent en la fabricació de màquines de sumar, restar i calcular. Es té la intenció d'ampliar-la més avant, per tal que agafi tots els aparells tècnics d'oficina. El Director propietari és un jove menorquí, que ha treballat més d'una vintena d'anys a Nova York en la dita indústria, com a tècnic.

CAPELLA CLÀSSICA

Aquesta mallorquiníssima entitat cultural enguany ha celebrat el seu aplec a Lluch-Alcari durant el qual es cantaren cançons populars i polifòniques i es recitaren poesies mallorquines.

La Redacció solament es fa solidària dels treballs que no porten signatura. Dels articles signats en són responsables llurs autors.

LA NOSTRA TERRA**DIRECTOR:****ANTONI SALVÀ I RIPOLL****ADMINISTRADOR:****JOAN I. VALENTÍ I MARROIG**

Redacció i Administració: *Palacio, 40, baixos.* — Ciutat de Mallorca

Preus de subscripció: Any, 12 ptes. — Trimestre, 3 ptes. — Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D'EN FRANCESC SOLER. — SANT FRANCESC, 2 I 4. — PALMA DE MALLORCA